

Infància i habitatge a Barcelona

Impactes de la crisi de l'habitatge a les
vides dels nens, nenes i adolescents

13 de juny de 2023

#InfànciaHabitatge

#InfànciaHabitatge

 Institut
Metròpoli

Espai
Metròpoli

institut
Infància i
adolescència

9.30 -9.45 h

Benvinguda institucional

Ricard Gomà, director de
l'Institut Metròpoli

Introducció

L'habitatge, un bé bàsic cada cop més crític a la ciutat

Albert Sales, investigador de
l'Àrea de Drets Socials i
Polítiques Públiques de
l'Institut Metròpoli

9:45 - 10.15 h

Taula rodona

Dades sobre la crisi de l'habitatge i els seus impactes en la infància

- **Context residencial de la infància a Barcelona**

Carles Donat, Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona

- **El cost de l'habitatge i les condicions de vida dels infants i les seves famílies**

Sergio Porcel, cap de l'àrea de Cohesió Social i Urbana de l'Institut Metròpoli

- **Inseguretat residencial, mobilitat forçosa i expulsió d'infants i adolescents de les seves llars**

Laia Pineda, directora de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona

Índex

01

Context residencial de
la infància a Barcelona

Pàg. 3

02

Cost de l'habitatge i
condicions de vida dels
infants

Pàg. 4

03

Inseguretat residencial,
mobilitat forçada i
expulsió

Pàg. 5

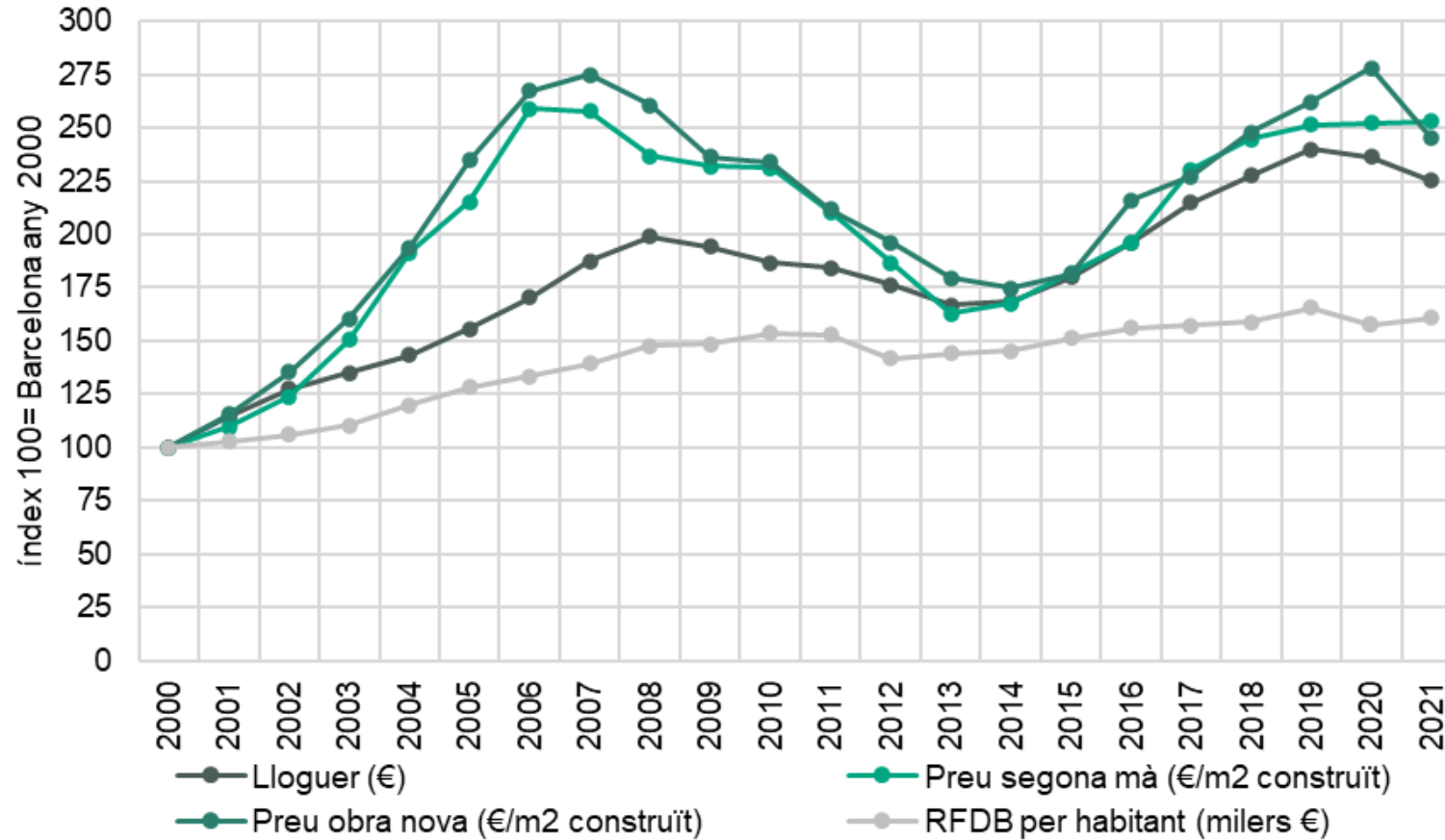
01

Context residencial de la infància a Barcelona

01.1 Crisi d'accessibilitat

El preu de l'habitatge s'allunya de les possibilitats reals de les llars

Evolució de la Renda familiar disponible bruta i dels preus mitjans de l'habitatge. 2000-2021.
Barcelona (2000=100)

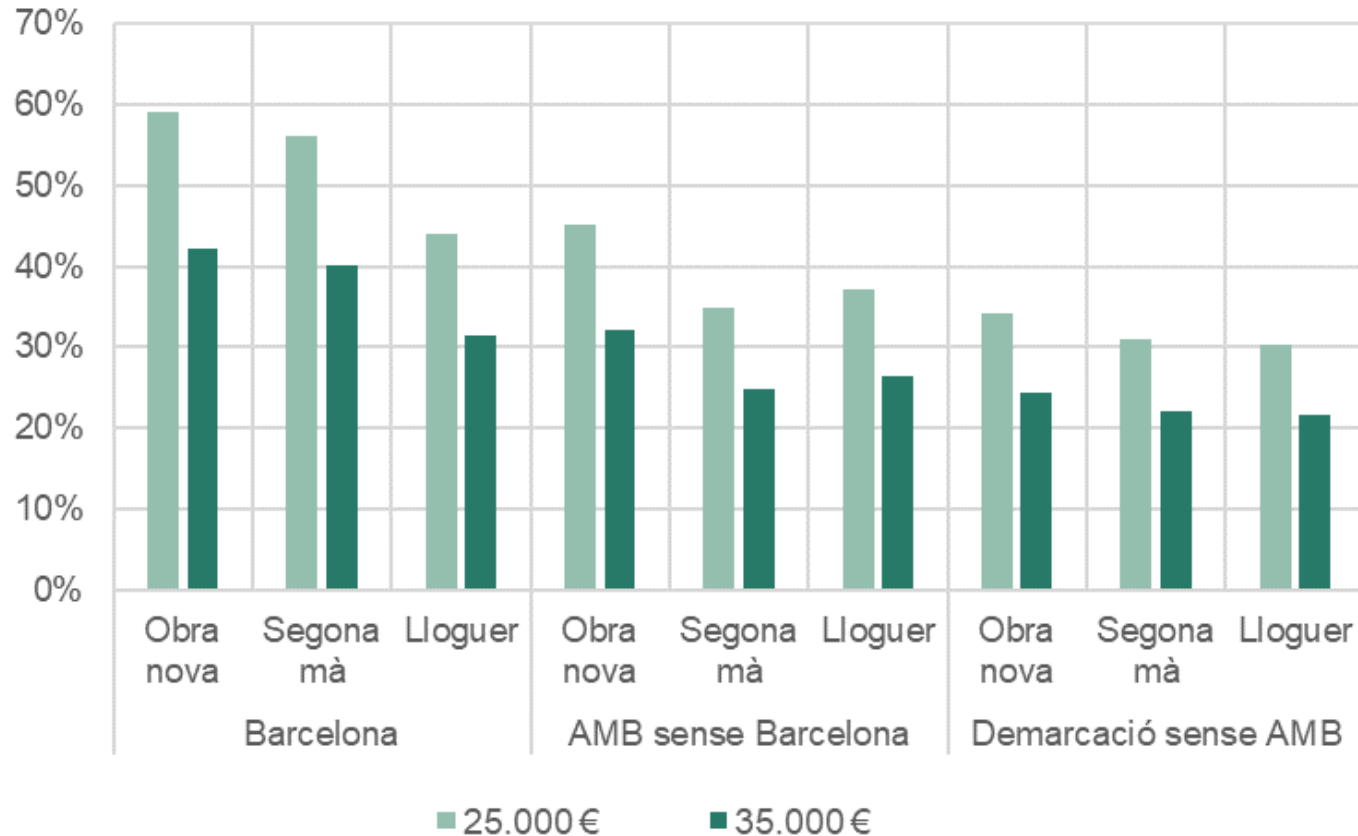
Tendència estructural i a llarg termini de separació entre els ingressos de la població i els preus mitjans de l'habitatge.

Des de l'any 2000 fins a l'any 2021 els ingressos mitjans de la població de la ciutat de Barcelona han crescut el 60,7%, mentre que el preu mitjà de compravenda d'obra nova ho ha fet un 145,1% (2,4 vegades més), el de segona mà un 153,1% (2,5 vegades) i el de lloguer un 125,1% (2,1 vegades).

01.1 Crisi d'accessibilitat

D'abast metropolità, cada vegada afecta a més població

Esforç teòric d'accés a l'habitatge a la metròpoli de Barcelona segons els ingressos de la llar.
Per àmbits territorials. 2021

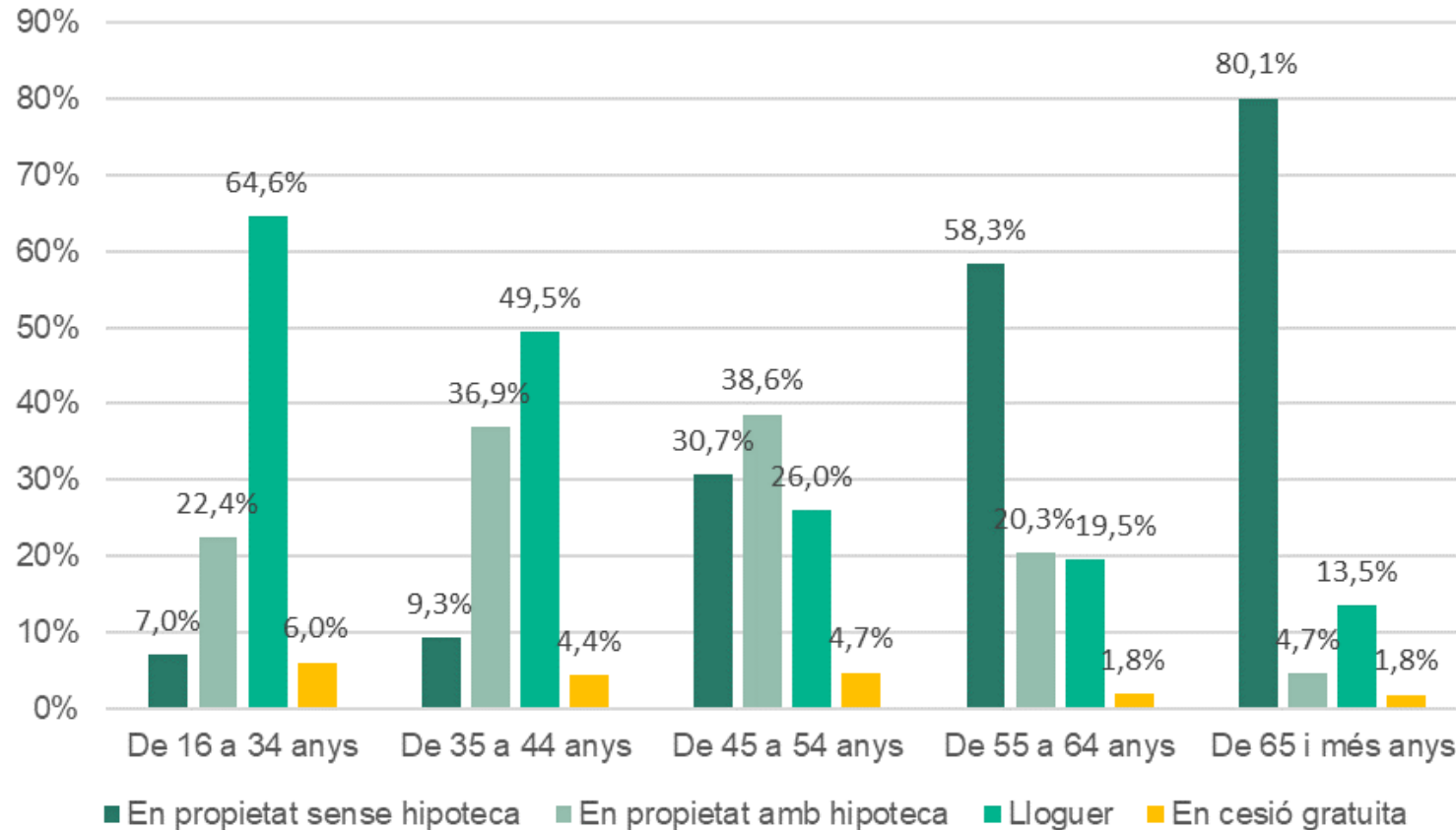
Una llar amb 25.000 € d'ingressos anuals no podria accedir a l'habitatge ni de compravenda d'obra nova, ni de segona mà, ni de lloguer, en cap dels tres àmbits territorials analitzats

Per tenir unes dades de referència, pràcticament la meitat (el 45,3%) de les llars encapçalades per població jove situada en la franja de 18 a 39 anys de la demarcació de Barcelona tenia ingressos inferiors a 25.000 €

01.1 Crisi d'accessibilitat

Increment de les llars que viuen de lloguer, sobretot on hi ha els infants

Règim de tinença segons edat de la persona de referència de la llar. Àrea metropolitana de Barcelona. 2019/2020

El lloguer ha passat de ser una opció a ser l'única opció per un nombre de llars cada vegada més elevat.

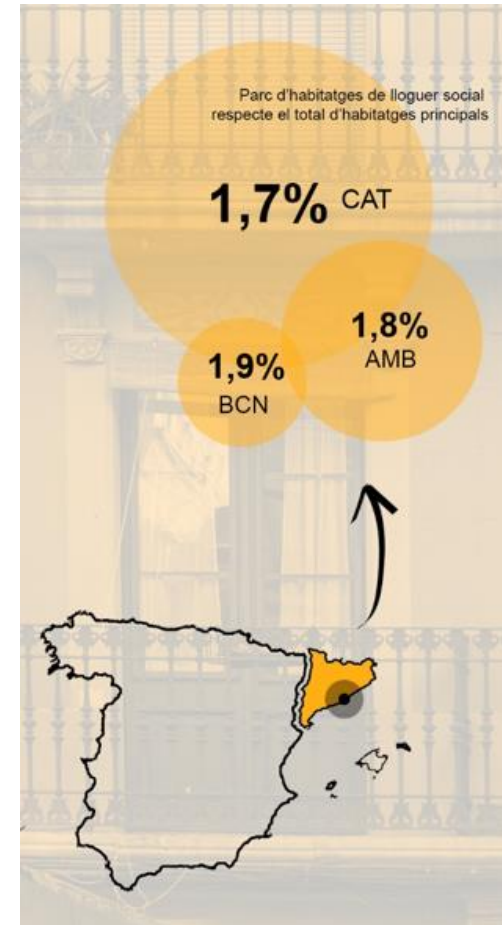
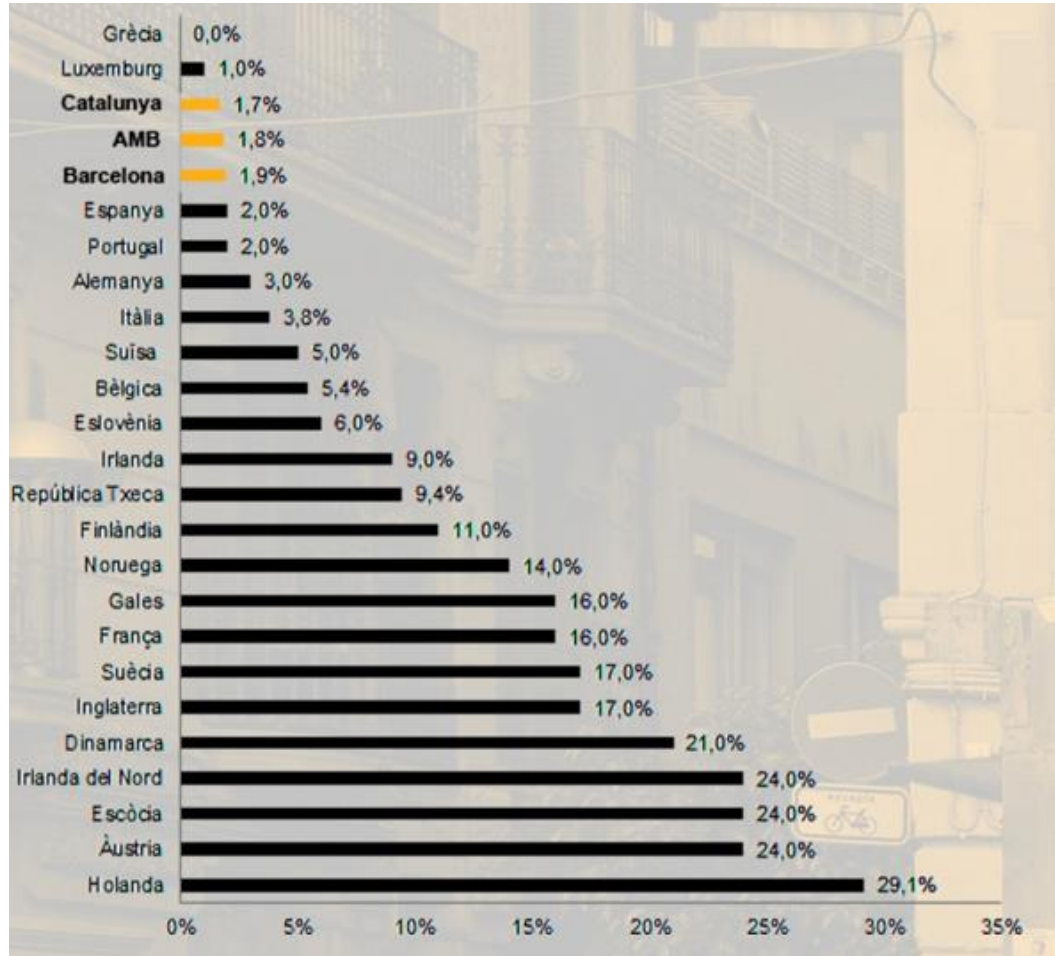
Generation rent: el lloguer es consolida en les edats adultes i al llarg del curs de vida com l'única opció.

01.2 Dèficits històrics de la política d'habitatge

Parc d'habitatge de lloguer social molt reduït

Parc d'habitatge de lloguer social a la metròpoli de Barcelona en el context europeu. 2019

01.3 Conseqüències socials de la situació residencial

1. Problemes d'accés a l'habitatge

Retard en l'emancipació, condicionament del curs de vida, reducció del nombre mitjà de fills i filles

2. Problemes de permanència en l'habitatge

- **Sobrecàrrega**, amb molta més afectació a les llars joves i que viuen de lloguer
- **Desplaçaments**, possible trencament xarxa de suport, “desnonaments invisibles”
- **Situacions d'exclusió residencial**: inici del procés de desnonament, sobreocupació, llars ateses pels serveis socials...

3. Conseqüències sobre la segregació residencial

01.4 Conseqüències socials de la situació residencial

Règim de tinença i infància en les persones ateses pels serveis socials

Taula 5. Règim de tinença de l'habitatge a Barcelona (2016)

	Llars amb infants de Barcelona	Llars ESS-2016	
		Llars amb infants	Llars sense infants
Habitatge en propietat	61%	14%	35%
Habitatge en lloguer o relloguer a preu de mercat	36%	52%	28%
Habitatge en lloguer o relloguer a preu inferior al de mercat		19%	20%
Habitació de lloguer	--	3%	8%
Habitatge en cessió gratuïta	3%	5%	6%
Habitatge ocupat	--	5%	1%
Altres	--	2%	2%
TOTAL	100%	100%	100%

En situació d'alta vulnerabilitat social*, els percentatges en el règim de lloguer es disparen: 71% de les llars amb infants i adolescents a càrrec viuen en règim de lloguer o relloguer (el 52% a preu de mercat i el 19% a preu inferior al de mercat) Un 8% viuen en règims de tinença insegurs i inadequats (habitació de lloguer (3%), o en un habitatge ocupat (5%) (IIAB, 2018 a partir d'ESS, 2016)

* Dades de l'ESS, 2016 a llars usuàries de serveis socials en situacions d'alta complexitat social. Resultats no extrapolables al conjunt de la població

Font: Elaboració pròpia a partir de l'ESS-2016. Ajuntament de Barcelona i del Sistema d'Indicadors Metropolitans de Barcelona de l'IERMB

02

Cost de l'habitatge i condicions de vida dels infants

02.1 L'impacte dels costos de l'habitatge en les rendes de les llars amb infants

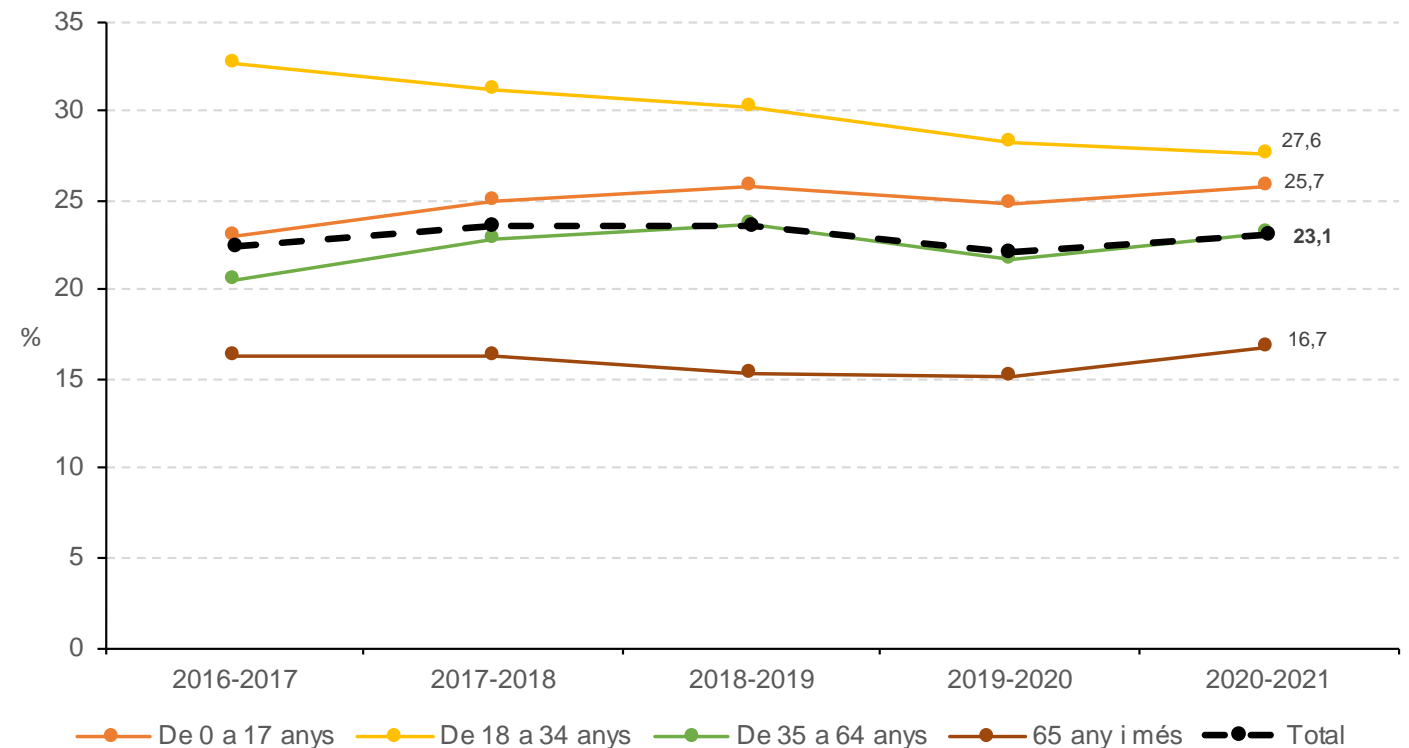
La població infantil destina una proporció elevada dels seus ingressos a les despeses d'habitatge

➤ Aspectes de fons que s'han de tenir presents:

- **Nivell de pobresa infantil molt elevat.** Pràcticament un terç de la població infantil es troba en risc de pobresa.
- Dificultat d'accés a l'habitatge en propietat i **increment dels llogaters**, especialment en llars amb infants.
- Fort **increment dels preus** de l'habitatge (especialment el lloguer) i **augment de la distància respecte els nivells de renda** de la població resident (OHB, 2019).

➤ La població infantil i adolescent i la població jove són els que dediquen una **major proporció dels seus ingressos a cobrir les despeses** de l'habitatge.

Proporció mitjana de renda destinada al pagament de l'habitatge segons edat
Total població. Barcelona, 2016-2017—2020-2021

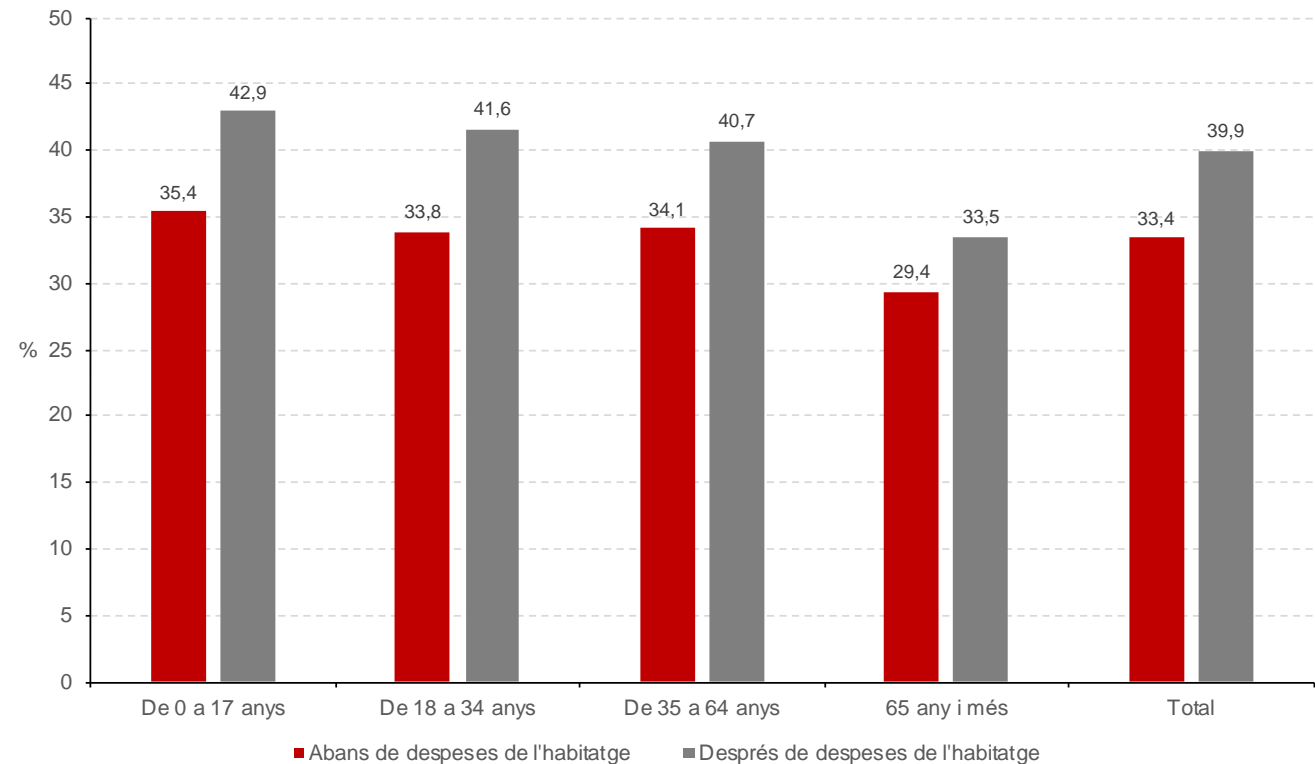
Font: Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017—2020-2021.

02.1 L'impacte dels costos de l'habitatge en les rendes de les llars amb infants

L'habitatge, vector de desigualtat

- L'habitatge constitueix des de fa temps un important **vector de desigualtat**, augmenta la inequitat de poder adquisitiu entre la població en un 20% aproximadament.
- La **població infantil i adolescent** és la que manté un **nivell desigualtat intern més elevat al descomptar les despeses de l'habitatge** dels seus ingressos (42,9%).
- **L'habitatge aguditza la situació desigualtat socioeconòmica entre els infants**, la qual ja és força elevada sense tenir en compte l'habitatge.
- Només la **població jove se situa al mateix nivell**, un col·lectiu en el qual el procés d'emancipació marca grans diferències entre la població jove emancipada i la que encara viu amb els pares (Antón-Alonso i Porcel, 2018).

Índex de Gini abans i després de les despeses de l'habitatge segons edat
Total població. Barcelona, 2016-2017—2020-2021

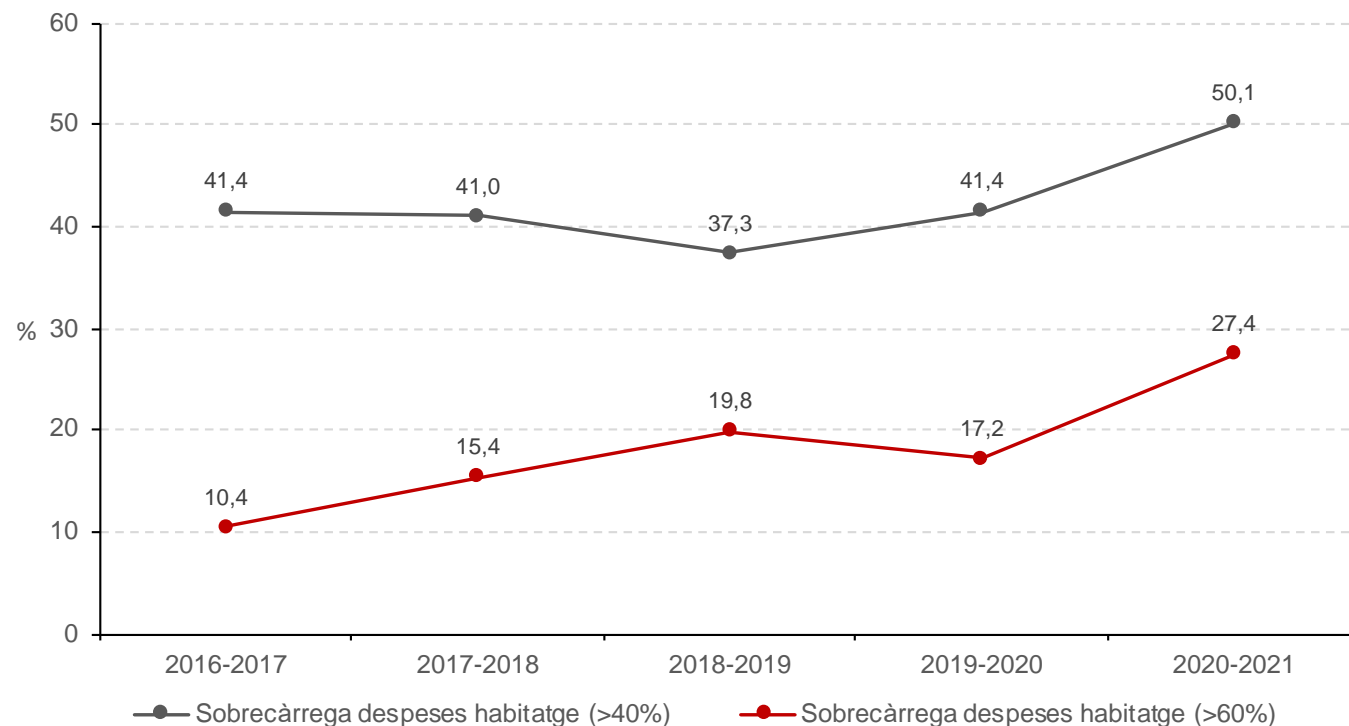
Font: Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2020-2021.

02.1 L'impacte dels costos de l'habitatge en les rendes de les llars amb infants

La sobrecàrrega de despeses de l'habitatge en les llars amb infants

- Més d'un **40% de la població que viu de lloguer** destina més del 40% dels seus ingressos a cobrir les despeses de l'habitatge.
- La població infantil i adolescent acusa especialment **l'impacte socioeconòmic de la pandèmia**.
- En el context de la pandèmia **la meitat de la població infantil vivia a llars que destinaven més del 40% dels seus ingressos a les despeses d'habitatge**. El 27,4% vivia en llars que destinaven més del 60%.
- La sobrecàrrega de despeses de l'habitatge està associada amb **l'estrès econòmic i amb determinades pautes de privació material**. Hi ha un element important vinculat amb la **renda residual**.

**Taxa sobrecàrrega de despeses de l'habitatge (>40% i >60%)
Població de 0 a 17 anys que viu de lloguer. Barcelona, 2016-2017—2020-2021**

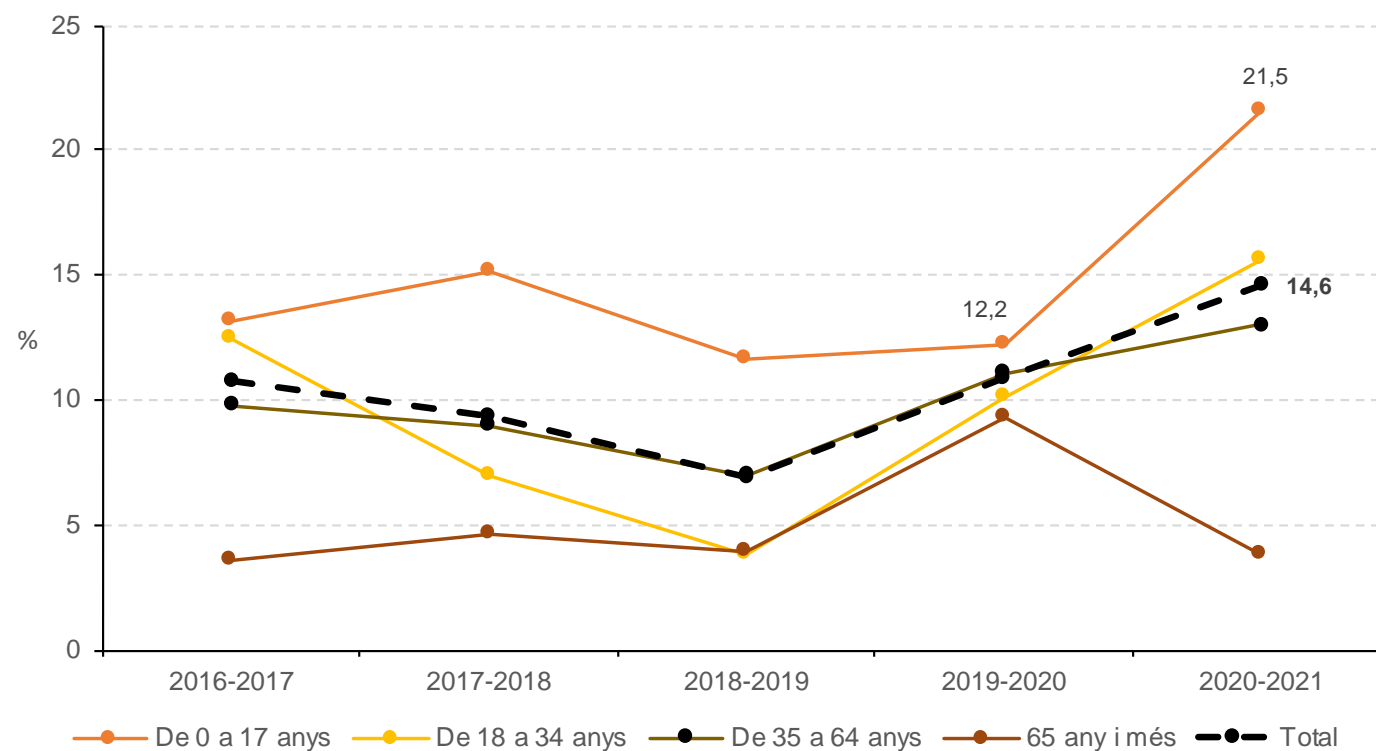
Font : Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017—2020-2021.

02.2 La inseguretad residencial de les llars amb infants

La població infantil és la que més viu a llars on es produeixen impagaments de l'habitatge

- L'any 2021, **1 de cada 5 infants** vivia a llars en les que s'havia produït almenys un **endarreriment en el pagament de l'habitatge** (lloguer o hipoteca).
- Aquesta **fenomen es va doblar** pràcticament respecte al període pre-pandèmic.
- La **pèrdua d'ingressos com a conseqüència de la pandèmia**, juntament amb l'inici de la **crisi inflacionària** explicarien aquest increment de la inseguretad residencial.

Població amb almenys un endarreriment en el pagament de l'habitatge (darrers 12 mesos)
Total població que ha de pagar habitatge. Barcelona, 2016-2017—2020-2021

Font: Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2016-2017—2020-2021.

02.3 Condicions d'habitabilitat de les llars amb infants

Un greuge afegit: més “pobresa energètica” i més “sobreocupació”

- Les **dificultats per mantenir l'habitatge a una temperatura adient** han tendit a incrementar-se en els darrers anys (crisi energètica), afectant especialment a la població infantil i juvenil.

- Al voltant del **14% de la població infantil i adolescent viu a habitatges sobreocupats**. Es tracta d'habitatges que no disposen del nombre d'habitacions òptimes en relació a la composició de la llar.

Població que no pot mantenir el seu habitatge a una temperatura adient segons edat
Total població. Barcelona, 2016-2017—2020-201

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
De 0 a 17 anys	7,6	10,0	13,5	14,7	18,5
De 18 a 34 anys	10,9	11,7	15,9	19,5	19,9
De 35 a 64 anys	7,1	9,4	10,1	10,8	16,7
65 any i més	6,6	6,6	5,9	8,7	13,9
Total	7,8	9,4	10,9	12,7	17,0

Font: Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017—2020-2021.

Taxa de sobreocupació de l'habitatge segons edat
Total població. Barcelona, 2016-2017—2020-201

	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
De 0 a 17 anys	8,7	16,1	14,8	15,8	13,8
De 18 a 34 anys	10	11,4	14,3	18	13,6
De 35 a 64 anys	4,3	9	10,2	9,9	9,8
65 any i més	1,3	3,3	1,7	2,9	2,6
Total	5,5	9,5	9,9	11	9,7

Font: Institut Metròpoli i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2016-2017—2020-2021.

02

Inseguretat residencial, mobilitat forçada i expulsió

03.1 Inseguretat residencial i mobilitat forçada

Raó per la qual va canviar d'habitatge, segons presència d'infants i adolescents a la llar. Barcelona, 2017

	Persones en llars amb menors de 18 anys	Persones en llars sense menors de 18 anys	Total
Formació d'una llar o altres motius familiars	38,1	48,6	42,3
Millorar habitatge / entorn	33,4	35,3	34,2
Motius econòmics o forçats per l'habitatge	20,2	9,7	16,0
Motius laborals	6,9	1,5	4,7
Altres motius	1,4	4,9	2,8
Total	100,0	100,0	100,0

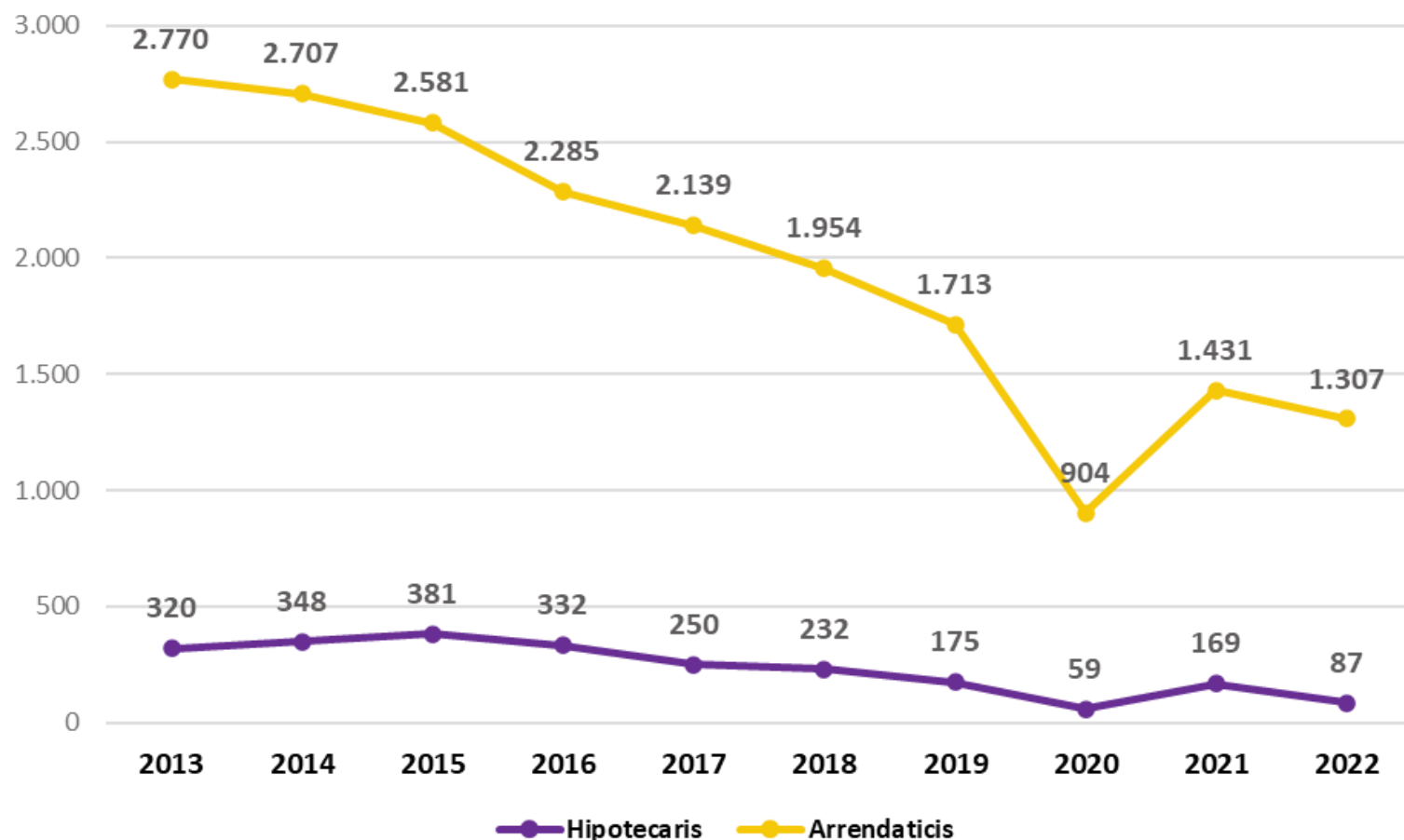
Font: IERMB, Enquesta de cohesió urbana, 2017.

La mobilitat residencial per motius econòmics o forçats per l'habitatge (desnonaments invisibles) afecten en major mesura a la població infantil i adolescent (20,2 %) que no pas a la resta de població (9,7 %) (ECURB, 2017).

Entre 2017 i 2022, l'única raó per al canvi d'habitatge que s'ha incrementat és la de motius econòmics o forçats per l'habitatge (passa de representar el 16 % de les raons al 27,7 %; +11,7 pp) i és més freqüent a Barcelona que a la resta de l'AMB i RMB (ECURB, 2022).

03.1 Inseguretat residencial i mobilitat forçada

Llançaments d'habitatges practicats segons règim de tinença. Barcelona, 2013-2022

Font: elaboració pròpia de l'IIAB a partir de les dades del Consell General del Poder Judicial.

Tot i les moratòries del govern espanyol (pandèmia) no s'han aturat mai els llançaments.

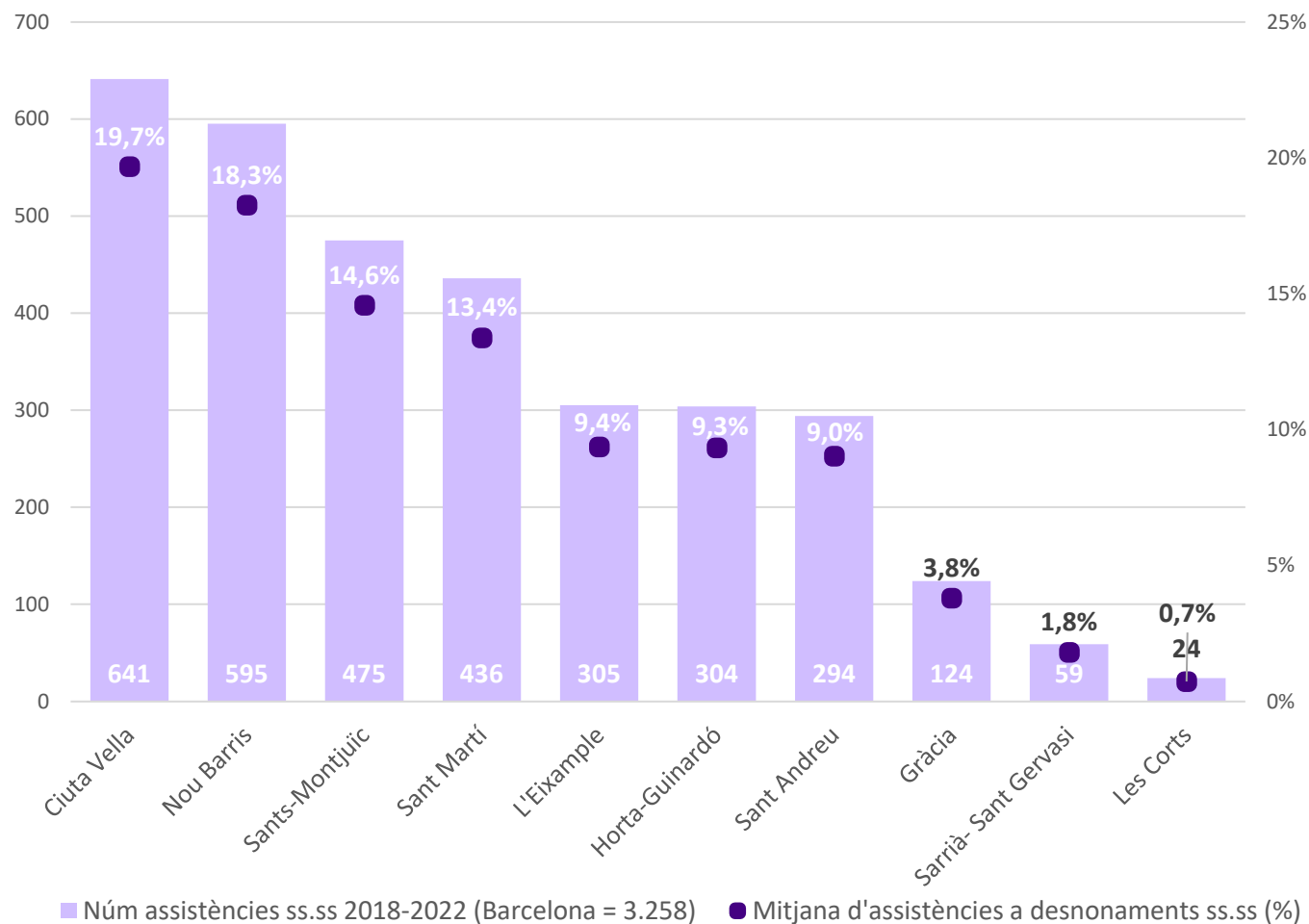
Els anys 2021 i també al 1r trimestre del 2022, **Catalunya lidera la llista estatal de desnonaments**. La majoria (80%) són per impagament del lloguer.

Les dades del CGPJ no ens permeten saber en quants casos de desnonament hi ha implicats infants i adolescents, però sabem que la **Unitat Contra l'Exclusió Residencial va fer 2.267 intervencions per risc de pèrdua de l'habitatge l'any 2021, 1.702* en llars amb infants i adolescents** per trobar solucions que evitessin el llançament.

* 3 vegades més -en proporció de població- en llars amb menors que sense)

03.2 Intervencions per risc de pèrdua d'habitatge

Distribució mitjana d'assistències dels serveis socials (CSS i CUESB) a llars amb ordre de desnonament, segons districte (N i %). Barcelona 2018 -2022

Font: elaboració pròpia de l'IJAB a partir de les dades del Centre d'Urgències i Emergències Socials (CUESB) i els Centres de Serveis Socials municipals (CSS). Ajuntament de Barcelona

Amb les intervencions dels Centres de Serveis Socials (CSS) i del Centre d'Urgències i Emergències Socials (CUESB) s'aconsegueix suspendre la majoria de desallotjaments.

Quan no és possible aturar-los i es fa efectiu el llançament s'atén a les persones afectades i s'activen els recursos d'allotjament temporal urgent (IMSS, 2022)

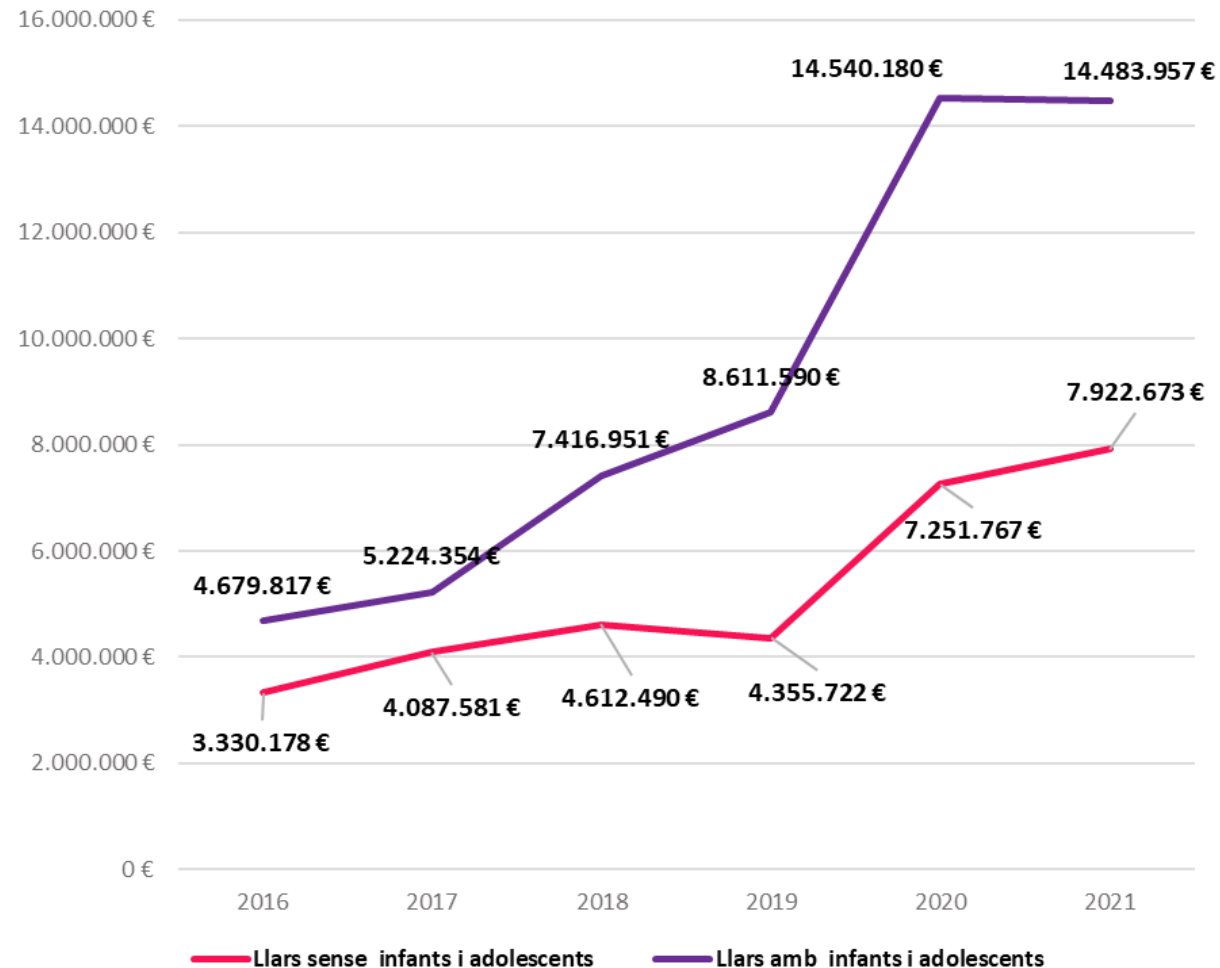
Entre el 2018 i el 2022, els districtes de **Ciutat Vella (19,7%)**, **Nou Barris (18,3%)**, **Sants-Montjuïc (14,6%)** i **Sant Martí (13,4%)** són els districtes amb major nombre de desallotjaments assistits.

En els llançaments assistits pel CUESB* van estar-hi implicats **250 infants i adolescents**.

*no es disposa de les dades dels llançaments assistits pels CSS

03.3 Ajudes municipals a la infància en inseguretats residencial

Evolució de l'import dels ajuts dels CSS (€), segons presència (o no) d'infants i adolescents a les llars. Barcelona 2016-2021

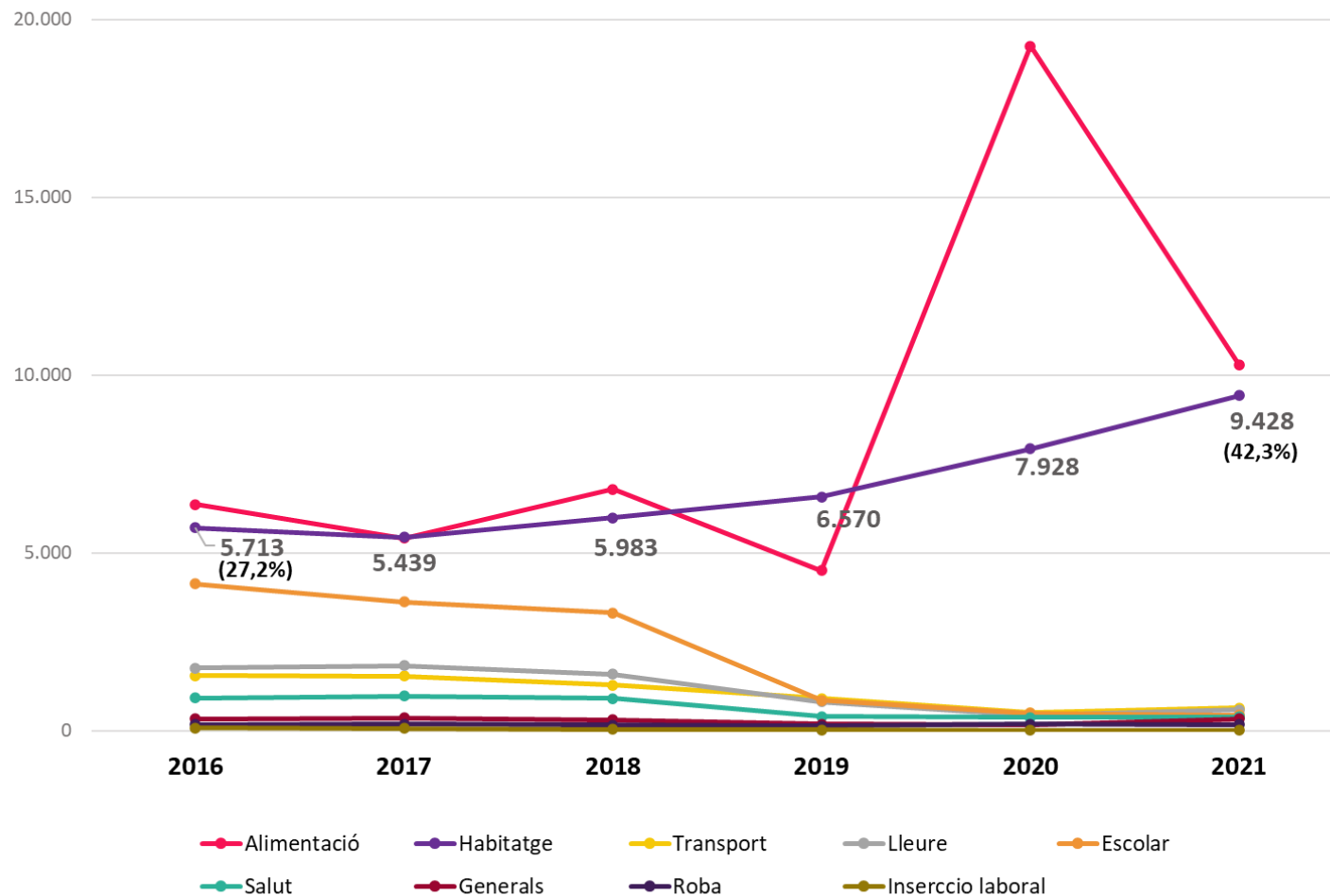
Font: elaboració pròpia de l'IJAB a partir de les dades de l'IMSS. Ajuntament de Barcelona.

Tant en termes absoluts com relatius, les llars amb infants i adolescents reben més ajuts dels Centres de Serveis Socials (CSS) municipals que les llars sense infants.

Entre el 2016 i el 2021 l'esforç dels ajuts econòmics a llars amb infants i adolescents creix un **209 %**: de 4,6M€ a 14,4M€

03.3 Ajudes municipals a la infància en inseguretats residencial

Evolució del nombre d'ajuts econòmics dels CSS segons concepte general (N i %).
Llars amb infants i/o adolescents. Barcelona, 2016-2021

Font: elaboració pròpia de l'IJAB a partir de les dades de l'IMSS. Ajuntament de Barcelona.

Entre el 2016 i el 2021 els ajuts a l'habitatge i alimentació són els que més han crescut

Els ajuts a l'habitatge s'han incrementat un **15,1 %** (3.715 ajuts més). L'any 2016 representaven el 27,2 % del total d'ajuts dels CSS mentre que el 2021 representen el **42,3 %** del total.

03.4 Revisió dels protocols d'actuació i treball en xarxa

2 iniciatives pioneres a Ciutat Meridiana i Raval Sud*

- Entendre que el desnonament no és el dia del llançament sinó tot un procés que pot durar anys
- Cal acompanyar els infants durant tot el procés i des de tot el territori
- Canviar el principi de control pel principi de suport positiu
- Incorporar les seves perspectives
- Es crea la guia per professionals

* A Ciutat Vella i Nou Barris es fan 4 de cada 10 intervencions per risc de pèrdua de l'habitatge (UCER)

L'increment dels ajuts municipals als infants i adolescents i a les seves famílies no només és en clau econòmica, també en la manera d'atendre i acompanyar

Reptes:

- ✓ Major sensibilització professional
- ✓ Canvi en formes d'apropar-se a les famílies
- ✓ Incorporar les experiències i mirades dels infants
- ✓ Reflexió sobre els equipaments d'estada
- ✓ Principal obstacle: l'estigma

Webinar 18/06 (Agència de l'Habitatge-Generalitat Catalunya)

#InfànciaHabitatge

10.15 - 11.00 h

Presentació de l'informe

Impactes de la crisi de l'habitatge a les vides dels nens, nenes i adolescents de Barcelona

Miryam Navarro,
investigadora col·laboradora
de l'Institut Infància i
Adolescència i autora
principal de l'informe

 Institut
Metròpoli

Espai
Metròpoli

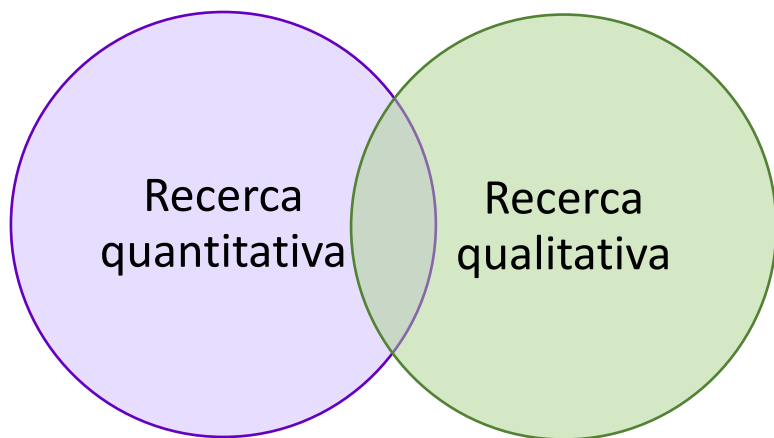
institut
Infància i
adolescència

Impactes de la crisi de l'habitatge a les vides dels nens, nenes i adolescents de Barcelona

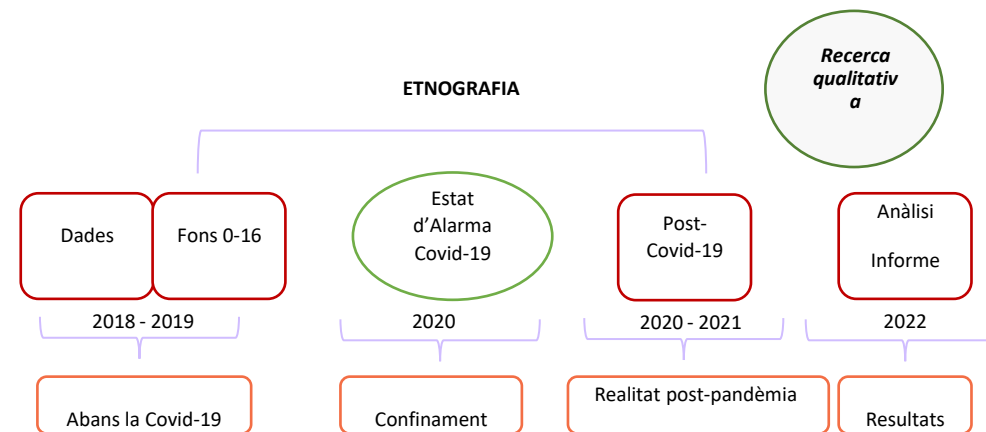
Miryam Navarro i Laia Pineda

Metodologia

Perspectiva d'infància

Oferir orientacions **d'acció i millora** a les persones i organismes que prenen decisions tècniques i formulen polítiques d'habitatge, per afavorir que s'incorpora la perspectiva d'infància.

TÉCNiques DE LA INVESTIGACIÓ SERIADA RELACIONADES AMB EL LABORATORI D'HABITATGE I INFANCIA (2018-2022)

Observació: 600 hores d'observacions al carrer (alçaments aturats i executats), en contacte amb 10 associacions veïnals de suport mutu i sindicats d'habitatge.

Estudi de cas: 20 famílies en risc d'exclusió residencial i/o socioeconòmic.

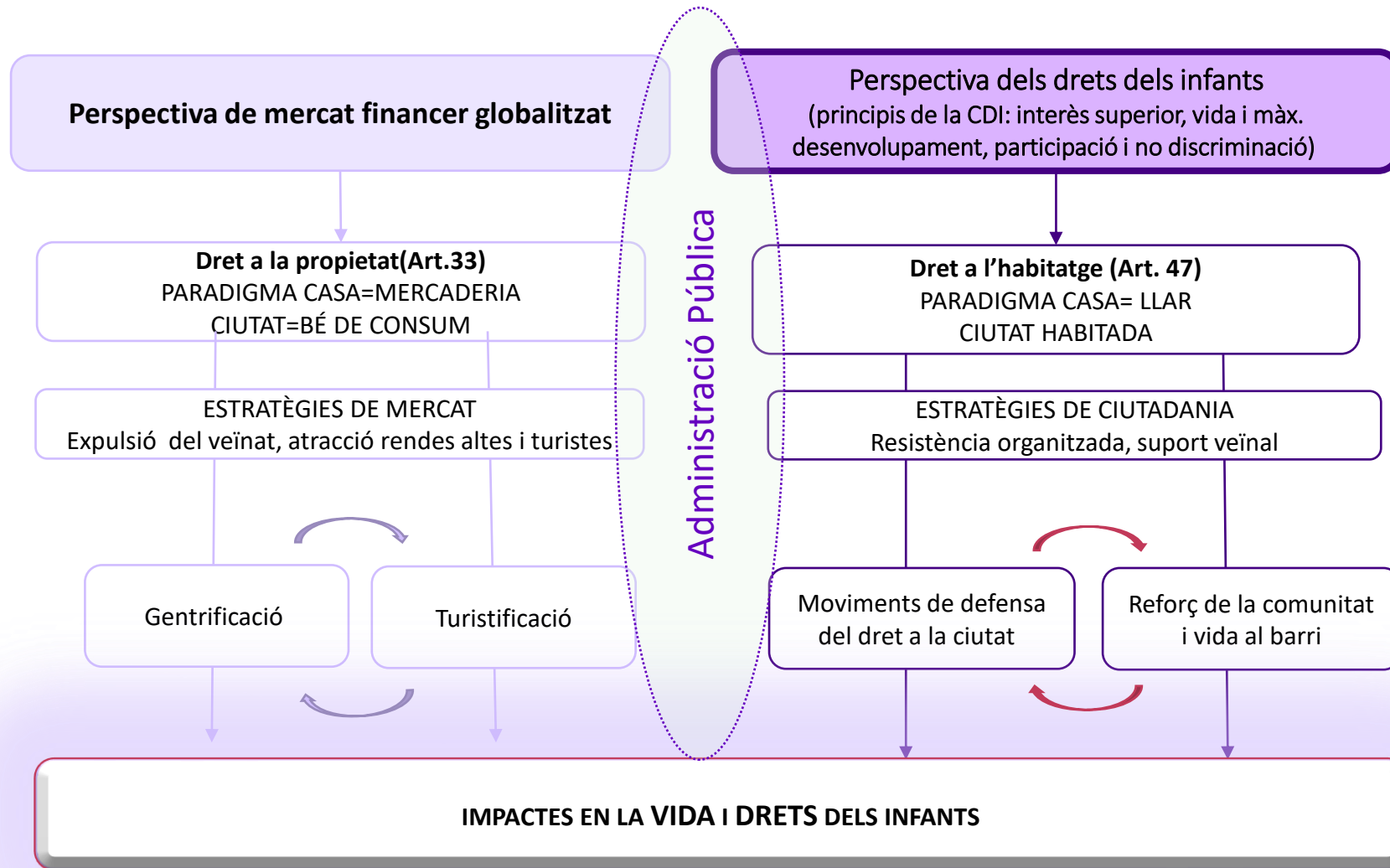
Entrevistes semiestructurades: 50 persones adultes(*)
45 familiars; 2 persones del món educatiu; 3 professional de la SIPHO- (UCER).

Entrevistes Grup focal: 2 sessions amb professionals de Serveis Socials de Ciutat Vella.

01

Dos paradigmes de ciutat i dos drets en tensió

Dos paradigmes de ciutat i dos drets en tensió: en l'habitatge es confronten dos drets constitucionals

02

El dret a la propietat: estratègies de mobilitat forçada i d'expulsió dels veïns i veïnes

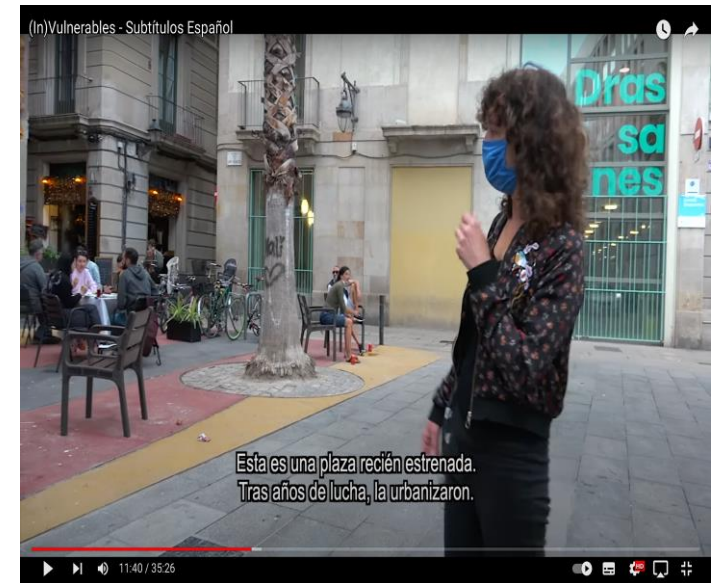
02.1. Gentrificació i turistificació a Barcelona:

*“Esta calle, antes, eran todos vecinos. Ahora la mitad de las casas son pisos para turistas. Quedamos pocos vecinos, la verdad.”
(Veïna de Santa Caterina, 2021).*

“Esta es una plaza recién estrenada. Tras años de lucha, la urbanizaron. Hace 15 días que le han puesto la fuente, los banquitos... Hace 10 días este bar para guiris reabrió. Ahora es una terraza. Ha sido una placita 10 días.” (Veïna del Gòtic, 2021).

*“Si em passa alguna cosa, qui es preocuparà per mi... Saber que hi ha algú, alguna persona de les de tota la vida...
És la sensació de solitud i desempament.... Sola! Sola, Sola! A mi si em passa alguna cosa no puc comptar amb el veí perquè no el conec.” (A.G., dona, 72 anys, Barri Gòtic, 2019).*

Font: Documental InVulnerables. 2021. Projecte Vulnerables.
@getp-GRABO (UAB). Direcció Jordi Grau, Nicolás Lorríte i gtep
Audiovisual. I+D Vulnerables. Etnògrafa: Minyam Navarro.
Realitzador: Jordi Orobitg.

02.2. Estratègies immobiliàries d'expulsió

Els relats recollits a l'etnografia permeten identificar 5 estratègies principals del mercat immobiliari per a expulsar als seus inquilins amb la finalitat d'especular o amb la intenció d'introduir un nou perfil socioeconòmic de llogater, d'acord amb els processos de de gentrificació i turisticació.

Aquestes estratègies es poden donar de manera combinada, simultània o seriada:

1. La pujada de preus del lloguer
2. La no renovació dels contractes
3. Estratègies judicials per saltar-se el marc legal que defensa el dret a l'habitatge
4. *Mòbbing* immobiliari: assetjament psicològic i extorsió dels inquilins.
5. El tancament a l'accés de determinat perfil de famílies (a destacar el cas de les persones indocumentades)

03

El dret a l'habitatge: estratègies transversals d'afrontament i resistència de les famílies

Les respostes de l'administració local per garantir el dret a l'habitatge

El Pla pel Dret a l'Habitatge (2016-2025)

Es planteja a 10 anys vista amb l'objectiu de garantir la funció social de l'habitatge i avançar en la construcció d'un servei públic d'habitatge a la ciutat.

REpte 3: prevenir i atendre l'emergència habitacional i l'exclusió residencial,

amb tres línies d'actuació principals:

- Prevenció de l'exclusió residencial
- Atenció a les persones en procés de pèrdua de l'habitatge
- Atenció a les persones que no poden accedir a un habitatge digne

Font: Ajuntament de Barcelona

El Pla d'Infància (2021-2030)

Recull la preocupació pels impactes que la inseguretat residencial té en les vides dels infants i adolescents, amb menció específica en tres reptes del Pla i actuacions vinculades adreçades als infants i les seves llars.

REpte 2. Situar, en prioritat i recursos, el dret de tots els infants i adolescents a disposar d'un habitatge adequat:

- Prevenció i actuació davant de situacions de pèrdua d'habitatge amb menors d'edat
- Punts d'assessorament energètic (PAE) per combatre la pobresa energètica per a ciutadania i famílies amb menors d'edat

Font: Ajuntament de Barcelona

Estratègies transversals d'afrontament i resistència de les famílies

Negociar i demanar ajuda

- La negociació: una estratègia en desigualtat de condicions
- Demanar ajuda a les xarxes formals: els serveis socials i serveis d'habitatge
- Demanar ajuda a les xarxes informals: el suport complementari de les xarxes veïnals i els moviments socials

L'empitjorament de les condicions d'habitatge

- La privació material dels membres de la llar
- L'endeutament
- La renúncia a l'espai i la intimitat familiars: viure més gent en menys espai
- Ocupar l'habitatge que ja no es pot pagar (i conivire amb la por d'una –nova-expulsió)

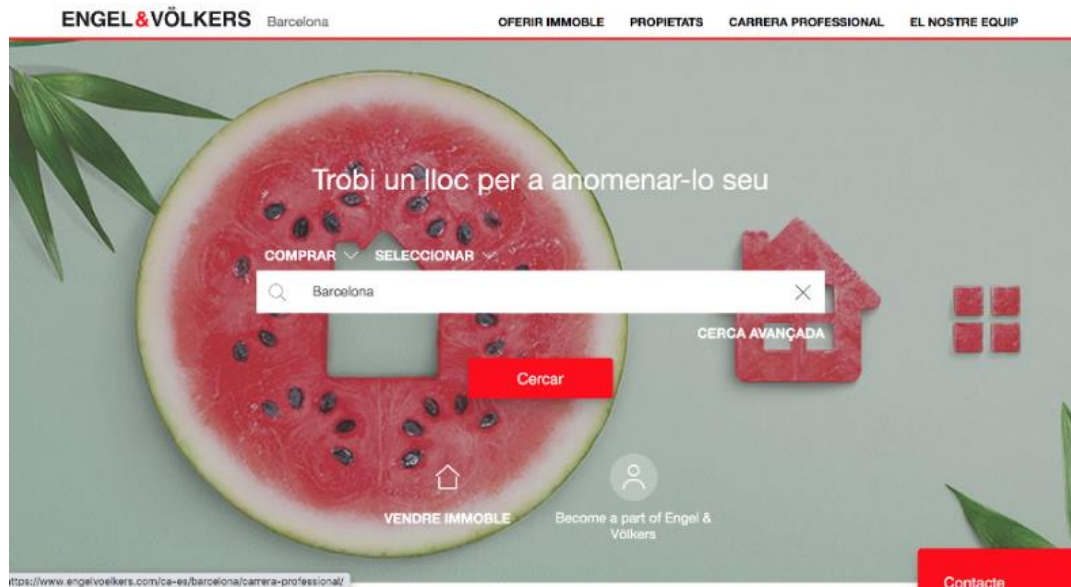
La pèrdua de l'habitatge

- Patir un (o varis) desnonaments
- Forçar l'entrada en una pensió com a única alternativa al carrer (una opció temporal que de vegades s'allarga durant anys)

La resistència a la mobilitat forçada i el desarrelament: l'última de les opcions?

- **Defensar l'arrelament és una estratègia global i imprescindible per a les famílies més vulnerables.**

Negociar i demanar ajuda: una estratègia en desigualtat de condicions

“Se han vuelto locos, ¿cómo voy a pagar 950 € de alquiler si cobro 700 € al mes? Estoy sola con mi hijo. Vivo en la Barceloneta en un piso de 50 m2. Claro, si lo alquilan a ‘guiris’ cobran en una semana lo que yo les pago en un mes, y a nosotras que nos den, les importamos una mierda... ¿Qué hacemos? Si me como las paredes sigo debiendo 250 €, y me queda el agua, la luz, y todo lo demás. No, no voy a vivir con mi hijo en la calle, antes muerta. Esto es un exterminio. Nos tendríamos que rebelar”. (Amina, 35 anys, fill de 9 anys. Barceloneta, 2020)

Font: Pàgina d’inici de www.engelvoelkers.com

Negociar i demanar ajuda a les xarxes formals: serveis socials i serveis d'habitatge

Font: Oficina d'Habitatge. Ajuntament de Barcelona
<https://www.habitatge.barcelona/ca/serveis-ajuts>

Totes transferències socials rebudes a les llars estan estratègicament orientades a minimitzar l'impacte del preu de l'habitatge en la vida dels infants (Oficines d'Habitatge, Serveis socials, Pobresa energètica, Consorci d'Educació, Fons 0-16, beca menjador, d'assessorament legal, ajudes puntuals...).

"Estaba totalmente hundida y desorientada después del divorcio. Llevo 12 años criando, y ahora estoy en la nada, cuando me casé dejé mi carrera profesional, mis expectativas, todo. [...] A mí, servicios sociales me ha ayudado muchísimo, me ha llevado al programa Labora, me ha tramitado la ayuda de Habitatge y me ha dado el Fondo 0-16 y la beca comedor. Me han enviado al PIAD, ... Me han ayudado en todo, todo". (Amanda, monomarental, 50 anys, 2 fills a càrrec. Gòtic)

Negociar i demanar ajuda a les xarxes informals: el suport complementari de les xarxes veïnals i els moviments socials

Font: @resistimalgòtic

“Quan veus que no ets tu, que no és que hagi fet alguna cosa malament; què tothom està igual, a qual pitjor, doncs penses: -“Jo puc. Jo puc fer alguna cosa per l’altre, com l’altre l’ha fet per tu. Primer, flipes, que desconeguts t’ajudin tant. Ara ja no som veïns, som família.” (Home, 68 anys a càrrec de 2 nets de 6 i 3 anys. La Ribera- Santa Caterina, gener 2018)

“Aquesta gent, són veïnes que abans no coneixia, i dona tot per tu a canvi de res. Jo m’emociono, és molt gran.” (Sandra, monomarental amb 1 fill de 10 anys. Gòtic, gener 2020).

“Lo más importante es que no te sientes sola, que alguien te escucha y te entiende, porque ha pasado por lo mismo, y sabe qué hacer.” (Nayma i Saul, tres menors d’edat a càrrec. Gòtic, novembre 2020).

L'empitjorament de les condicions d'habitatge: la privació material

“Yo sin la beca comedor no sé qué haría. Por lo menos ellos están bien. Sé que están bien alimentados cuando van al cole. Antes me preocupaba que fuera Halal, ahora también, pero sobre todo quiero que coman. [...] Comen carne. En el cole les dan halal, tenemos mucha suerte, antes no era así. Comían la carne en casa. Ahora, si no fuera por eso, no comerían carne [...]” (Dona, 33 anys, biparental, 2 fills i 2 filles, un dels fills és diabètic. Raval, febrer 2020).

Abans pagàvem 600 € per un pis de 140 m², que està molt bé. En els últims dos anys s'ha venut la finca a un fons d'inversió, dues vegades. Després de molt negociar hem passat a pagar 1400 €. Una barbaritat, però tenim als nens en el cole, i no els volem canviar, perquè estan a gust, tenen els seus amics, el seu món, coneixen als veïns i els veïns a ells. Puc deixar-los jugar en la plaça perquè sé que les persones que hi ha els cuidaran. Hem decidit no canviar i pagar. Hem deixat de fer moltes coses que fèiem abans, tot se'n va al pis. (Home, 53 anys, biparental, fill de 4 i una filla de 8 anys. Gòtic, gener 2020)

Font: ©@Nomdenoia

L'empitjorament de les condicions d'habitatge: l'endeutament

“Dejo una cuenta en la carnicería y cuando me llega la tarjeta, pago la cuenta. En el barrio, yo con el butano no tengo ningún problema. El butanero me deja la bombona y sabe que vuelve el día 25 y le pago. En la carnicería igual, en la farmacia, en la tocinería, en la pollería y el horno. La Lluna pasaba a buscar los bocadillos, la merienda, y luego yo pasaba y pagaba después con la tarjeta. Esto es lo importante. Si no fuera por el barrio, yo no podría vivir”. Olga (50 anys, biparental, dos fills de 25 i 27 i una filla de 15 anys. La Ribera - SantaCaterina, febrer, 2018).

Les dades recollides al treball de camp evidencia que aquesta mobilització de xarxa de suport econòmic informal, així com a la gestió domèstica de l'endeutament i la de la precarietat econòmica quotidiana són principalment gestionat per les dones. Cal seguir investigant sobre la inseguretat residencial com a fenomen feminitzat.

‘viure endeutat és viure contínuament en una situació d'angoixa’.

L'empitjorament de les condicions d'habitatge: la renúncia a l'espai i intimitat familiars - viure més gent en menys espai

“Cuando estamos todos, tenemos que hacer turnos. Si hace bueno sacamos la mesita plegable al balcón, y ella estudia, y nosotros podemos comer dentro. Tenemos que ser muy organizados”. [Família de 5 membres que viu en un habitatge de 20m2. Durant el confinament van ser 7 persones (sogra i cunyat), sense sortida a balcó (van obrir la sortida al balcó posteriorment)]. (Martina, 28, biparental, 3 fills. Gòtic, març 2021

Davant el risc de pèrdua de l'habitatge moltes famílies opten o es veuen abocades a canviar el model de vida i opten per compartir la casa amb altres famílies o amb altres persones.

Font: [FotoVeu Gòtic](#) (ASPB i Ajuntament de Barcelona) Edifici a la Plaça de George Orwell, barri Gòtic

L'empitjorament de les condicions d'habitatge: ocupar l'habitatge que ja no es pot pagar i conviure amb la por

“Yo quiero pagar, ¿sabes?, cariño. Yo no quiero ocupar, mis padres no me han educado para eso. Tengo miedo. Yo siempre pagar. Pero yo puedo pagar 600 € máximo. La vida está muy cara. Tengo 3 hijos pequeños. Mi marido trabaja mucho, pero el sueldo no da. No puedo pagar lo que piden, imposible, cariño, imposible”. (Fátima, 34 anys, biparental, 3 fills menors a càrrec. Raval, juliol 2021).

“Nos vinimos a esta casa porque ya no podía más en la pensión. Tomaba antidepresivos, me quería morir. Si no hubiera sido por estos, no sé lo qué hubiera hecho. [...] Ahora estamos instalándonos, hay tres habitaciones, cada uno tiene la suya. Yo duermo con la pequeña. Están invitando a amigos todo el rato, que se queden a dormir, cada día tenemos gente. [...] La casa era de unos yayos de 90 años. Me ha dicho una vecina que les sacaron los de la inmobiliaria en camilla por la escalera y los llevaron a una residencia. De eso hace dos años. [...] La mayor (10 anys) no hace más que cocinar, hoy pasta, mañana, arroz, así tol el día”. (Salma, 28 anys. monomarental, tres fills de 3, 7 i 10, Raval, novembre 2020)

 Lorena Sopena #NouBarris @Occat93 · 29 oct. 2020

Així fan fora de casa seva a una família amb tres nens els mossos de Samper. A un dels barris amb més afectació de Covid. En mig d'una crisi sanitària i social. I sense deixar fer fotos a la premsa. Això és el que no volen que veiem.

8:05 a. m. · 30 oct. 2020 · Twitter for iPhone

Font: Occat93 – Lorena Sopena Tweet 29/10/2020

Els mossos d'esquadra fan efectiu un desnonament la nit del 29/10/2020 a una família amb tres menors de 1 any, 7 anys i 11 anys durant el curs escolar a Nou Barris.

DESAHUCIOS >

443 desahucios en Barcelona entre el 14 de septiembre y el 23 de octubre

Colau advierte de un “estallido social” si no se aplica una moratoria a los desahucios

Desahucio en la calle Corsega 178, decenas de activistas lo intentan parar sentándose delante del portal el 22 de setiembre de 2020
ALBERT GARCIA (EL PAÍS)

La pèrdua de l'habitatge: patir un (o varis) desnonaments

Cal destacar la visibilitat de la violència directa i indirecta envers les famílies desnonades. El desnonament acapara moltes de les facetes de les violències:

La física + La psicològica+ L'estructural + L'escènica:+ La simbòlica

“Molts dels meus han patit desnonament, molts més d'un, fins i tot fins a sis. És esgarrifós, que nens i nenes de tan petits sàpiguen què és que et tirin de casa, nens de 5 anys que hagin patit sis desnonaments. Quan veuen a un mosso s'amaguen, ploren i fins i tot n'hi ha que es fan pipi a sobre de la por”. (Mestra d'infantil del barri del Raval)

¡“Vecina, despierta, deshaucio en tu puerta!” “¡A Puerta!” (Crits de les persones que participen per aturar un desnonament).

Revista Masala @masalacv · 21 may. ...

La escena final de la primera obra y toda Desnonissea surgieron en cierto modo de «Anatomía de un desahucio», texto que Masala publicó en su número 80, con ilustración de @biksakura (IG). Sinergias de barrio llevadas a escena. Orgullo de creadoras con conciencia social.

La pèrdua de l'habitatge: forçar l'entrada en una pensió com a única alternativa al carrer

“Tenía esta amiga de mi país. Y cuando vine estaba en su casa. Yo tenía que trabajar y ella se quedaba con mi hijo. Cuando se peleaban los niños, ella castigaba al mío. A veces llegaba y me lo encontraba en la escalera fuera. El suyo tenía diez y el mío cinco años. Aguanté todo lo que pude, pero una madre no puede aguantar eso. Siempre mi niño castigado, siempre llorando. Era eso o la calle. Al final, decidí la calle. Fui a servicios sociales para darle solución. Ahí empecé con la pensión. No voy a perdonar eso”. (Berta, 42 anys, monomarental, fill de 7 anys. Gòtic, agost 2020).

“Mis niños no saben lo que es colgar un dibujo en la pared. Lo tenemos prohibido en la pensión. Los dibujos del día de la madre, o todo lo que hacen en la escuela, to lo tengo guardao. Yo les digo: ‘Cuando tengamos casa los pondremos todos, vamos a poner la casa super bonita, ya veréis.’” (Salma, 28 anys, monomarental, tres fills a càrrec. Raval, novembre 2020).

Font: @masalacv. Tweet 21/05/2020

La resistència a la mobilitat forçada i el desarrelament: l'última de les opcions?

“A mi amiga le ofrecieron un piso en Terrassa, y me dice: ¡¿pero qué se me ha perdido en Terrassa?! No tengo a nadie, no conozco a nadie.” (Rosa, biparental, 37 anys de 3 anys. Gòtic, novembre 2019)

A aquesta família els hem ofert diversos pisos i no els volen. Diuen que no volen anar a Ciutat Meridiana, que volen estar a Ciutat Vella, i jo els dic, 'Oye, que això no és una immobiliària. Que t'has de conformar. És que no tenim més opcions ara!' Ja m'agradaria a mi que fos on ells volen, però és que estan rebutjant un pis, i no els tornaran a cridar. Ja els hi he dit (Dona, 36 anys, treballadora social, maig 2018).

L'arrelament al barri és essencial per a les famílies en situació d'alta vulnerabilitat, tant pel suport d'amics i familiars, com per les estratègies de supervivència econòmica amb el comerç local i per la possibilitat de beneficiar-se dels esforços col·lectius de les xarxes formals i informals per fer front a les pressions immobiliàries.

Foto: © @Sergi Bernal

La resistència a la mobilitat forçada i el desarrelament: l'última de les opcions?

L'arrelament és una estratègia que afavoreix la creació de xarxa comunitària, de xarxa veïnal i de connexió amb els dispositius i institucions de base. Les famílies generen agència a partir del capital relacional, social i simbòlic quan estan arrelades al barri.

L'existència d'aquestes xarxes de suport davant l'emergència i la crisi d'habitatge optimitzen les possibilitats d'èxit i de solucions favorables a les famílies.

A més, l'etnografia a Ciutat Vella evidencia com, quan existeix coordinació amb la xarxa de serveis públics, augmenten les possibilitats de negociació favorables a les famílies quan aquestes es veuen confrontades a una expulsió forçada del seu habitatge.

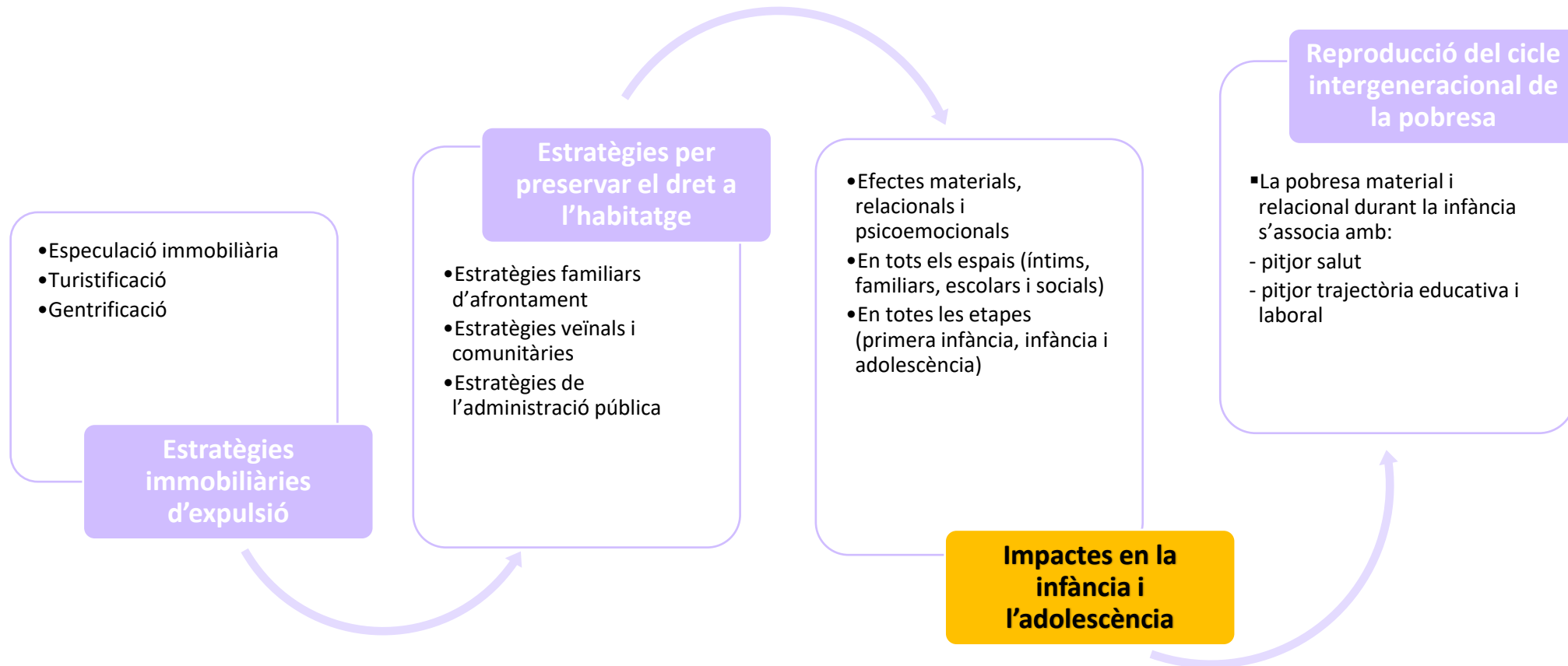

Foto: © Sergi Bernal 5è aniversari de Resitim al Gòtic, maig 2022

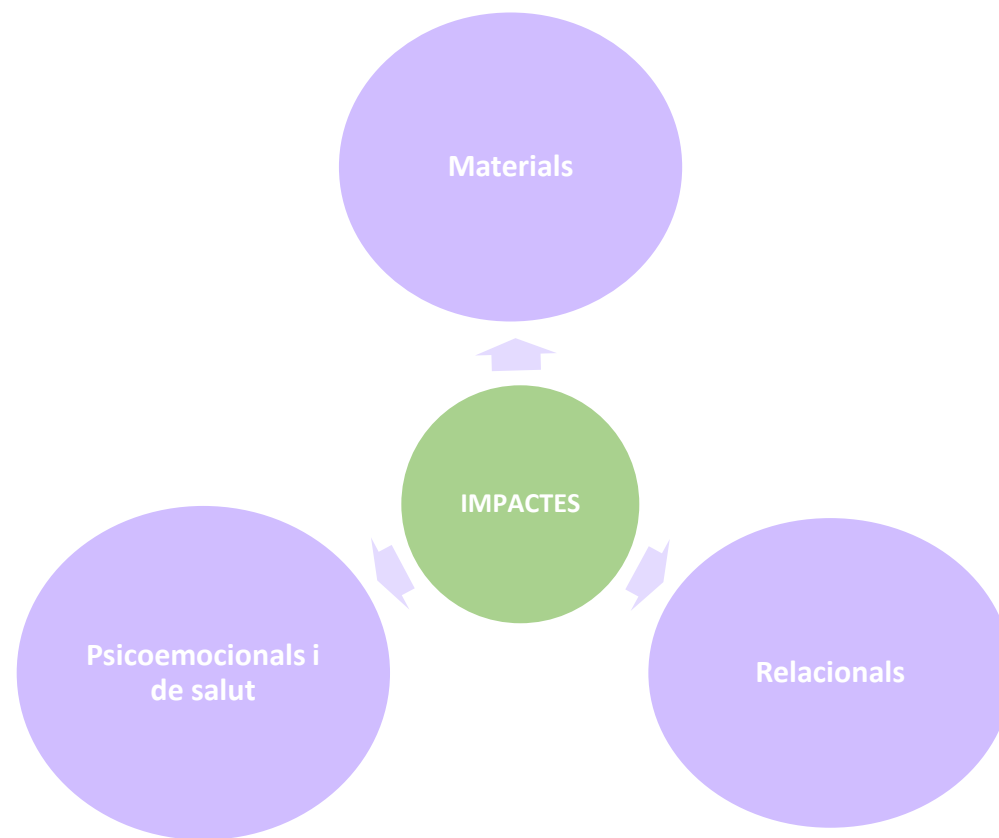
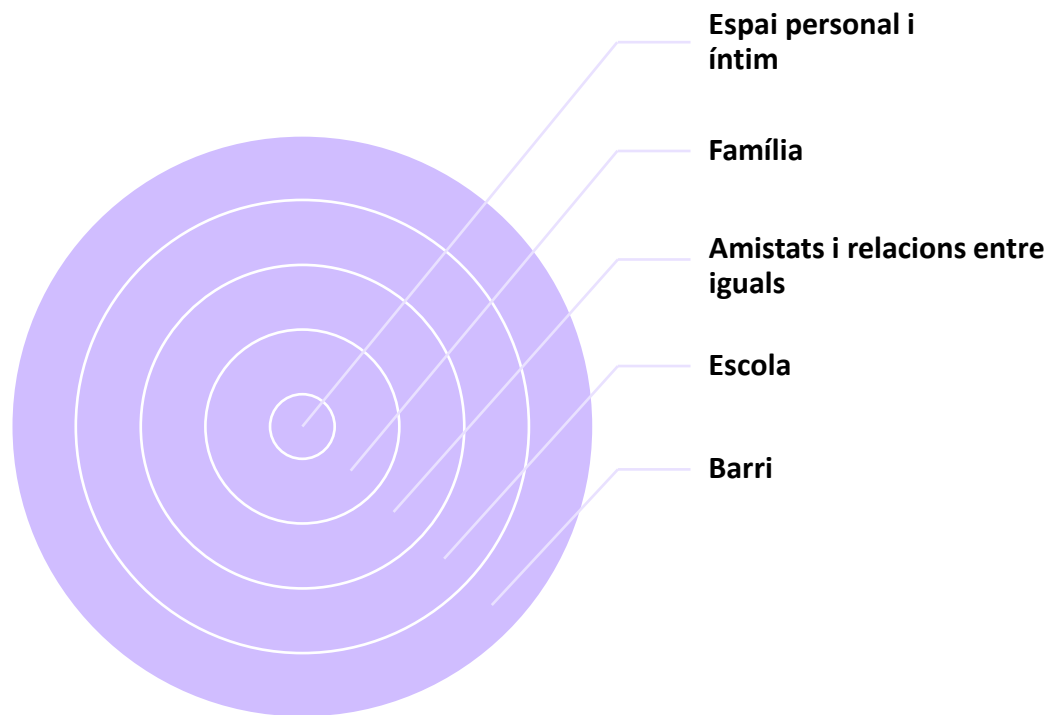
04

Impactes de la inseguretat residencial en la infància i l'adolescència

Impactes en la infància i l'adolescència en clau de drets

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

“No tenemos agua, tenemos pinchada la luz, estoy con mi peque y la bebé. Tengo que bajar a la fuente a por agua. La caliente en el butano y tengo que lavarlas como puedo. Necesitan mucha higiene y sin agua es muy difícil, sobre todo en invierno.” (Sarah, monomarental, 2 filles de 4 i 0 anys. Barceloneta, novembre 2020).

Impactes materials en l'espai personal i íntim

“Quan va arribar el burofax que ens deia que havíem de marxar en un mes vaig posar totes les nostres coses en capsos, i vaig tirar i regalar moltíssimes. Ho teníem tot al passadís, a una habitació, a tot arreu. El judici de desnonament no va arribar mai, per sort, vam negociar i amb l'ajuda de l'Ajuntament i les veïnes ens quedem 7 anys més. Però quan van obrir les capsos, dos anys després, la nena deia, ‘Ostres, mama, tenia totes aquestes joguines, i no he pogut jugar amb elles’. Ja li ha passat l'edat, perquè aleshores ja tenia 10 anys.” (Olga, 52 anys, biparental, dos fills de 25 i 27 i una filla de 15 anys. Casc Antic, novembre 2019).

Font: Fotograma del vídeo promocional del festival #enfocats2022. Centre Cívic Pati Llimona <https://enfocats.net/2022/>

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Et sents malament perquè no pots arribar a pagar les activitats que proposen els nou companys de la classe. “Abans tothom eren més iguals, ara la nena em demana: ‘Mama, som pobres?’ ‘Sí, Nena, som pobres.’ ‘I per què?’ Puf!”. (Mireia, 39 anys, filla de 7 anys, Gòtic, novembre, 2020).

Impactes materials en l’espai de les amistats i entre els iguals

“A la mejor amiga de mi hija la han desahuciado. Se ha ido a Ciudad Meridiana, y ahora sigue viniendo al barrio, a la escuela. Se levanta a las 6.00 para salir con su madre y venir en metro. Tiene que esperar media hora delante de la puerta, cada día, haga frío o calor. Está agotada, se duerme en clase. Ha suspendido casi todas y le echan la bronca en el cole. Yo voy a hablar con ellos, porque no puede ser que esté así. No quiere decir que la han desahuciado para que no se rían de ella en el cole.” (Alma, monomarental, 46 anys, 1 filla de 14 anys. Raval, gener 2022).

Font: Nosheen, Jane Marie, Ikra, Mohamed y Maheen han publicado, junto con otras jóvenes del barrio, el libro *Històries del Raval* (Blackie Books/Anagrama, 2020) Texto: Masala | Ilustración: © María Romero García

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes materials en l'espai de l'escola

“A la reunió de famílies a l'escola la directora va dir. ‘Ha canviat el perfil de famílies al barri, ara tenim una renda més alta’. Bé!!! Per contra, rebem menys ajudes. Oh!! Clar, i ara, la gent que ho necessitem ens quedem fumuts. La meva filla ara em diu si pot celebrar l'aniversari a l'hípica. Jo flipo!”. (Mireia, 39 anys, filla de 7 anys. Barceloneta, juny 2021).

“La asistente social está en contacto con la directora y la tutora de la escuela. Ahora que ya sabemos que nos quedamos en casa [s'ha aconseguit aturar el desnonament] la asistenta llama y avisan a mi hija de que todo está bien. Como es el tercer alzamiento está sufriendo mucho, pobrecita.” (Alma, 46 anys monomarental, 1 filla de 14 anys. Raval, gener 2022).

Font: @Sergi Bernal

“En la escuela le piden que dibuje su casa, su familia. Se lo inventan. No quiere poner la verdad.” (Salma i els seus fills van viure en una pensió 2 anys i mig, va decidir ocupar una casa). Salma 28 anys, monomarental amb tres fills a càrrec, Raval, novembre, 2020).

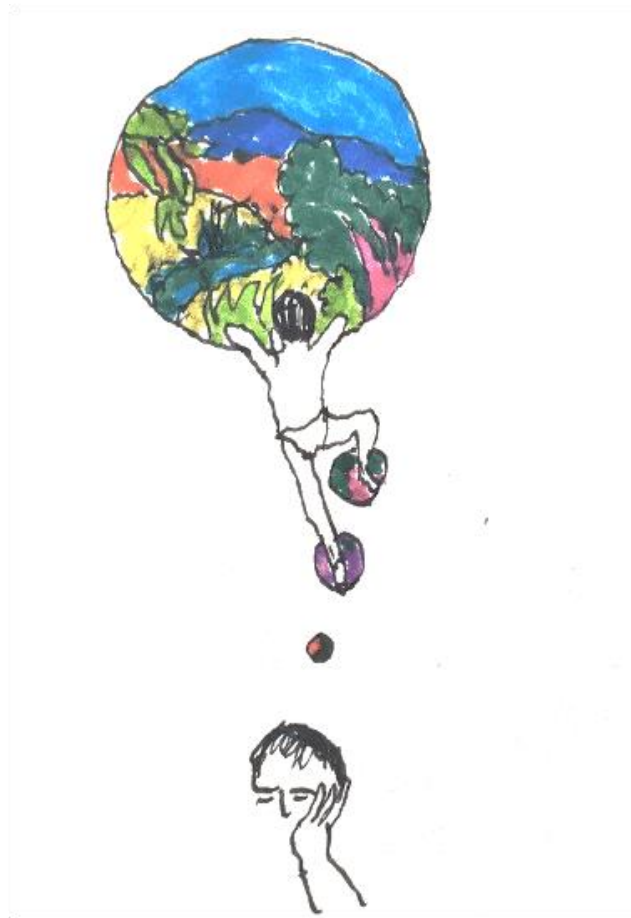
Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes relacionals en l'espai familiar

*“Están con sus amigos y se desconectan de los problemas de casa ese rato. La mayor siempre me pregunta, ‘¿Tú qué has comido hoy?’ Parece que me haga el examen, ¿sabes? (riu) Yo le digo, ‘Tú primero’. A veces le digo la verdad, y si casi no he comido me lo invento copiando un poco lo que ha comido ella [en la escuela] para que no se preocupen. (Dona, 33 anys, biparental, 2 fille de 11 i 17, i dos fills de 8 i 14 (un és diabètic).”
Raval, febrer 2020).*

“Estamos de los nervios. Nosotros si que lo hemos dicho a los niños, porque como estábamos todo el día discutiendo, pensaban que nos íbamos a divorciar.” (Yasmin, 30 anys, Gòtic, casada, mare de fill de 7 i filla de 3 anys, Gòtic, abril, 2018).

Font: ©Nomdenoia

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes en la salut física, mental i afectiva en l'espai personal

“Desde lo del desahucio él no ha podido dormir. Se hace pis en la cama, no le digas que te lo he dicho, le da mucha vergüenza. La pequeña no se entera, pero él sí. Ahora pega en el colegio, y tenemos que explicarle a la profesora, que llama para preguntar si pasa algo en casa.” (Yasmin, 30 anys, casada, amb un fill de 7 i una filla de 3 anys. Gòtic, octubre 2018).

“La meva filla petita em pregunta: ‘Si a l’escola em diuen que la policia és bona, perquè ens volen fer fora de casa, perquè peguen a la gent que ens vol ajudar?’. No sé què dir-li [Silenci]. (Mireia, 39 anys, amb filla de 7 anys. Barceloneta, juny 2021).

Font: Elpaís.es. 19/07/2021 Foto: ©Jon Imanol Reino.

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes en la salut física, mental i afectiva en l'espai familiar

“Mi hijo tiene asma, en la pensión lo pasaba fatal, se ahogaba, todo estaba sucio. Tengo una cosa con la limpieza, tengo la casa muy limpia, no puedo ver ni un pelo, nada. Ahora mi hijo está más tranquilo, ha bajado el asma. [...] La gente me dice que si es de compra [...] nunca sé cuánto me va a durar. He pintado, tengo nevera nueva, tengo cocina y a ver si ahora pongo el calentador de agua para que mi hijo esté bien, llevo dos años, pero nos sé cuanto me va a durar. A ver..., espero que mucho.” (Berta, 42 anys, monomarental, fill de 7 anys. Gòtic, febrer 2021. [Després de 2 anys i mig vivin en una pensió va decidir ocupar una casa]).

Font: ©Miryam Navarro. Carrer del barri del Raval. Creació de MMSS pro Dret a l'habitatge.

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes en la salut física, mental i afectiva en l'espai personal i íntim

Malalties i trastorns detectats a l'etnografia

Físiques

- Asma
- Somatitzacions i baixada de defenses
- Caiguda de cabell
- Dolors menstruals més forts i canvis en el cicle menstrual
- Trastorns físics derivats de trastorns alimentaris (anorèxia i obesitat)

Mentals

- Ansietat
- Estrès
- Depressió
- Atacs de pànic
- Atacs de violència contra els pares o tutors
- Autolesions
- Estrès post-traumàtic
- Terrors nocturns
- Trastorns alimentaris
- Trastorns de la son

Altres impactes

- Dèficit d'atenció i hiperactivitat
- Apatia
- Aïllament i desconexió
- Angoixa vital
- Sensació d'impotència
- Frustració
- Desorientació
- Cansament i fatiga constants
- Dificultats per concentrar-se

Impactes materials en l'espai de les amistats i entre els iguals en el barri

“Parece una tontería pero el hecho de que mi hijo y yo nos desplazemos en bici por el barrio lo cambia todo. No solo por economía, por facilidad, tiempo, por todo. Si me voy ya no me puedo mover en bici que es lo que hago habitualmente, es mi medio de transporte y el de mi hijo.” (Sandra, monomarental, 1 fill de 12. Gòtic, març 2021).

Font: @Sergi Bernal

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

Impactes materials en l'espai de les amistats i entre els iguals en el barri

Els infants i adolescents es poden involucrar en les accions populars de les xarxes de suport mutu per canviar les coses. (Observacions de camp).

Si la família assisteix a les sessions informatives de moviments socials, alguns infants fan noves amistats. (Observacions de camp).

Font: @Sergi_Bernal, la lluita @CAPGoticNouJa La lluita pel nou CAP, punta de llança per la reformulació postpandèmica del Gòtic.

Primera infància (0-5 anys)

Infància (6-11 anys)

Adolescència (12-17 anys)

05

Conclusions: l'arrelament, clau
imprescindible per garantir els
drets de la infància

05.1 Conclusió

El context d'inseguretat residencial a la ciutat de Barcelona (fruit de l'especulació immobiliària, la turistificació i la gentrificació de la ciutat) afecten de manera determinant no només les condicions de vida dels infants sinó també la garantia dels seus drets fonamentals, reconeguts en la Convenció Internacional dels Drets de l'Infant, sustentats en 4 principis fonamentals: l'interès superior, la no discriminació, vida digna i màxim desenvolupament, i la participació.

05.2 Conclusió

Les estratègies d'afrontament i resistència de les famílies tenen una lògica del “mal menor” amb la voluntat de minimitzar els impactes negatius dels desnonaments i la mobilitat residencial forçada en les vides dels seus fills i filles. Aquestes estratègies de resistència es sustenten en generar capital social i relacional per garantir l'arrelament al barri.

05.3 Conclusió

D'entre totes les estratègies d'afrontament, l'arrelament és una aposta imprescindible per a la subsistència i el benestar dels infants de les famílies empobrides i més vulnerables.

Les famílies arrelades generen capital social i relacional que connecten amb les xarxes de suport formal i informal, garantint així els recursos necessaris per una major igualtat d'oportunitats dels seus fills i filles. Aquestes connexions possibiliten la defensa comunitària del dret a un habitatge digne i noves estratègies d'afrontament davant l'expulsió residencial.

Les famílies arrelades al territori tenen una major probabilitat de garantir el benestar material, relacional i emocional dels seus infants. S'incorporen entre les seves estratègies de subsistència i criança a les xarxes de serveis públics i els recursos que ofereix l'administració (xarxes formals) i compten amb l'adhesió a les xarxes veïnals, xarxes de suport mutu, els moviments socials o les Associacions de Famílies d'Alumnes (xarxes informals).

05.4 Conclusió

La inseguretat i l'expulsió residencial afecten a tots els àmbits i espais de la vida dels infants i adolescents, des d'un sentit material, relacional, emocional, simbòlic, així com a la seva salut física, psíquica i social. L'etnografia recull la percepció de les famílies que no s'incorpora suficientment la perspectiva d'infància en les polítiques públiques de defensa de l'habitatge.

05.5 Conclusió

Cal comprendre i reconèixer el paper del teixit comunitari i de les xarxes veïnals en l'actual context de crisi de l'habitatge i d'emergència residencial. L'existència d'aquestes xarxes en coordinació amb la xarxa de serveis públics, milloren i optimitzen les possibilitats d'èxit en la negociació i solucions favorables a les famílies i infants en risc de pèrdua del seu habitatge.

06 Recomanacions

06. Recomanacions

Mesures estructurals

- Control dels preus del lloguer
- Parc públic d'habitatge i lloguer social
- Més i millors polítiques familiars: recursos i serveis per garantir la criança
- Ponderar les despeses de la llar en els criteris d'accés a totes les ajudes socials

Noves maneres d'atendre a la infància

- Revisió de recursos i protocols actuals (extensió de les bones pràctiques)
- Mesures integrals, transversals i treball en xarxa (inclosos els recursos informals)
- Relats en primera persona per tenir en compte i incorporar les perspectives de la infància

Un nou dret de ciutadania

- El dret a l'arrelament territorial-comunitari

Reducció dels impactes de la crisi de l'habitatge en la infància

Font: Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2022). Impactes de la crisi de l'habitatge en les vides dels infants i els adolescents. IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona.

#InfànciaHabitatge

11.20 – 12.20 h

Taula rodona

Com podem millorar l'atenció a la infància en situació d'inseguretat residencial?

Modera: Laia Pineda

- Miryam Navarro, investigadora i autora de l'informe
- Judit Cobacho, directora del Servei d'intervenció i mediació en situacions de pèrdua d'habitatge i ocupacions de l'Ajuntament de Barcelona
- Tiphaine Leurent, representant de Resistim al Gòtic
- Pau Gil, tècnic de suport de la Direcció del CSS Raval Sud
- Ondina Gallifa, assessora de l'etnografia i veïna en perill d'extinció
- Magda Martí, directora de l'Escola Cervantes

 **Institut
Metròpoli**

**Espai
Metròpoli**

**institut
infància i
adolescència**

Espai per a debat amb el públic

#InfànciaHabitatge

12.30 - 14.15 h

Projecció pel·lícula

“En los márgenes” (Juan Diego Botto, 2022)

Presentació a càrrec d'Angelina Díaz, membre de la PAVSP-Madrid i participant de l'informe “Te quedaràs en la oscuridad”

 **Institut
Metròpoli**

**Espai
Metròpoli**

institut
**Infància i
adolescència**

#InfànciaHabitatge

14.15 - 14.30 h

Col·loqui

**Conversa sobre la
pel·lícula**

 Institut
Metròpoli

Espai
Metròpoli

institut
Infància i
adolescència